

unicef 
for every child

QENDRAT DITORE SI HAPËSIRA TË SIGURTA DHE KREATIVE

UDHËZUES PËR TË DREJTAT E FËMIJËVE DHE PRAKTIKAT E
PËRSHTATSHME TË MIRËRRITJES TË FËMIJËVE NË
MOSHËN PARASHKOLLORE



Manual praktik për prindërit e fëmijëve
në moshën parashkollore



Florian Kulla

Aurela Zisi

QENDRAT DITORE

SI HAPËSIRA TË SIGURTA DHE KREATIVE

**UDHËZUES PËR TË DREJTAT E FËMIJËVE DHE PRAKTIKAT E PËRSHTATSHME
TË MIRËRRITJES TË FËMIJËVE NË MOSHËN PARASHKOLLORE**

UDHËZUES PRAKTIK PËR PRINDËRIT E FËMIJËVE NË MOSHËN PARASHKOLLORE

Pasqyra e lëndës

Parathënie	6
Hyrje	9
Të Drejtat (me gjuhën dhe zërin e vetë fëmijës)	11
E drejta për lojë, mësim dhe kreativitet	13
E drejta për siguri dhe mbrojtje	15
E drejta për individualitet dhe shprehje të vetes	17
E drejta për ushqim dhe mirëqenie	19
E drejta për disiplinë dhe udhëzim të sjelljes pa dhunë	21
E drejta për marrëdhënie dhe socializim	23
E drejta për mbrojtje të shëndetit mendor dhe mbrojtje nga traumat	25
<i>Udhëzime për praktikat e përshtatshme dhe të papërshtatshme për prindërit e fëmijëve parashkollorë (të moshës 2-6 vjeç)</i>	29



PARATHËNIE

Përshëndetje lexues/e,

Unë quhem Ahmed, sepse kam të drejtë të kem një emër. Unë jam 5 vjeç dhe e di moshën time, sepse kam të drejtë të jem i regjistruar dhe të njihem si një njeri unik dhe i veçantë. Nuk ka një person të dytë si unë, sepse unë kam të drejtë të jem vetja!

Vendlindja ime është Afganistani. Për momentin, vendi im ka shumë zhurmë! Është edhe shumë rrëmujë.... Për këtë arsye, së bashku me familjen, ne u larguam nga Afganistani, sepse unë kam të drejtën e jetës!

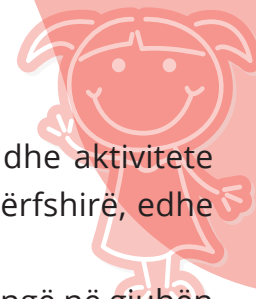
Në fillim isha shumë i mërziur. Motra jonë e madhe jetonte ende në Afganistan kur ne u larguam. Por sot jam shumë i lumtur. Tani jemi të gjithë së bashku, sepse unë kam të drejtën e bashkimit me familjen. Kam të drejtë të kem prindër që kujdesen për mua dhe nevojat e mia!

Rrugës për në Shqipëri, prindërit më siguruan të isha i qetë, sepse çdo gjë ishte më e sigurtë! Doja shumë ta besoja këtë gjë, sepse unë kam të drejtë të mbrohem nga çdo formë e dhunës, abuzimit apo konflikti! Është e drejta ime të jetoj në paqe. Dhe dua shumë të jetoj i lirë dhe në paqe...Edhe tani që jam fëmijë dhe kur të rritem.

Për momentin jetoj në Shëngjin. Më pëlqen shtëpia ime e re, sepse kam të drejtë të strehohem në një vend të sigurtë! Më mungon edhe shtëpia ime në Afganistan, por të afërmit më kanë thënë se shtëpia është aty ku janë prindërit!

Kam shumë shokë e shoqe, që luajmë bashkë. Sepse unë kam të drejtë të argëtohem dhe të kaloj kohë të lirë duke luajtur.

Prej dy muajsh, shkoj pranë Qendrës Ditore të YWCA, sepse kam të drejtë të arsimohem. Nga numrat tek shkronjat e alfabetit, nga përrallat tek vjershat, çdo ditë e më shumë po bëhem më



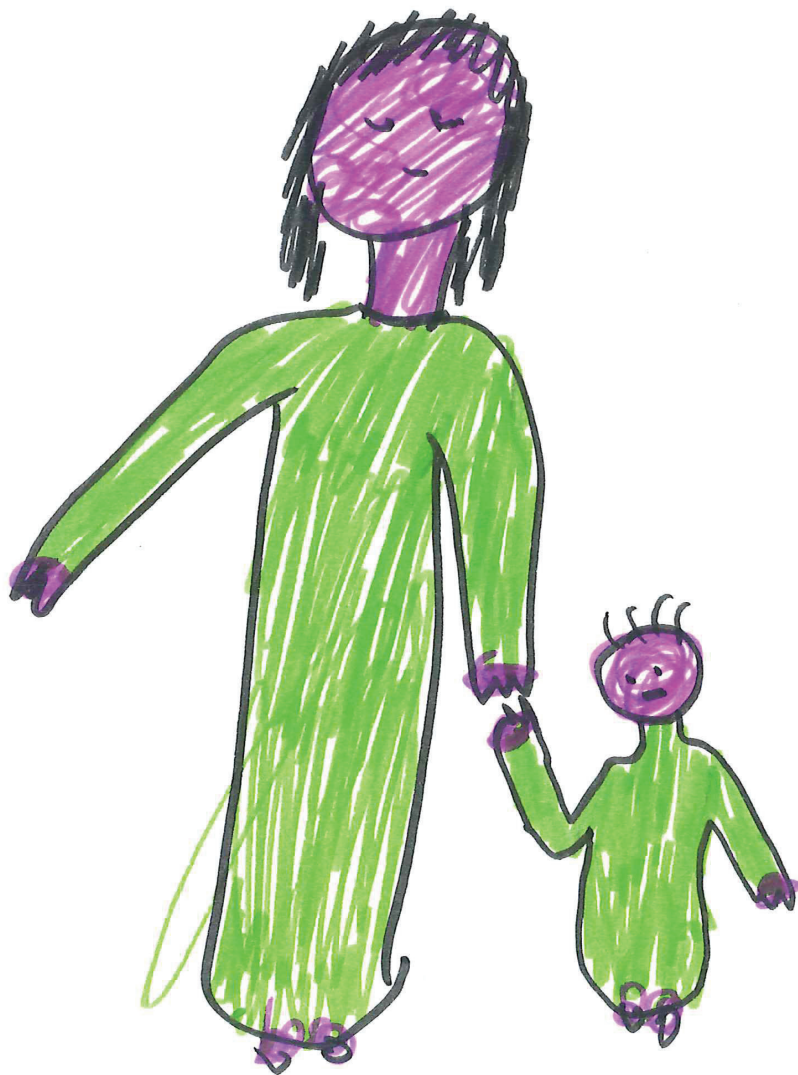
i ditur. Ajo që më pëlqen më shumë është se edukatorët përdorin shumë lodra dhe aktivitete argëtuese. Kjo është shumë e rëndësishme, sepse unë kam të drejtë të ndihem i përfshirë, edhe pse kam gjuhë e kulturë tjetër.

Tani ne po përgatitemi edhe për një festë shumë të madhe. Po mësojmë vjersha e këngë në gjuhën afgane. Do veshim edhe kostumet tona tradicionale. Pavarësisht se jam në Shqipëri, unë kam të drejtë të ruaj gjuhën dhe identitetin tim. Kur dal me prindërit për shëtitje, shpesh takoj fëmijë dhe të rritur nga Shqipëria. Ata më përshëndesin shumë ngrohtësisht. Ndhem shumë mirë, sepse kam të drejtë të jem i pranuar dhe të mos paragjykoem apo diskriminohem.

Unë kam edhe shumë të drejta të tjera. Të gjitha këto të drejta kanë në fokus mirëqenien time fizike dhe psikologjike! Prandaj le të ulemi së bashku me prindërit dhe të shfletojmë faqet e këtij libri! Unë kam të drejtë të disiplinohem në mënyrë pozitive, të jem i mbrojtur, i dashur dhe i pranuar!



ZANAB
زينب





HYRJJE

Ky udhëzues është hartuar për të ndihmuar të gjithë prindërit me fëmijë në moshën parashkollore, veçanërisht prindërit afganë që kanë ardhur në vendin tonë. Synimi i udhëzuesit është të ndihmojë prindërit e fëmijëve parashkollorë të kuptojnë më mirë rolin e tyre në kujdesin dhe rritjen e kësaj grupmoshe, sidomos në kohë dhe rrethana të vështira të zhvendosjes në një vend të ri.

Në pjesën fillestare të udhëzuesit, prindërit njihen me të drejtat e fëmijëve parashkollorë. Këto të drejta janë shkruar në një gjuhë të thjeshtë nga vetë fëmijët dhe në formën e kërkesave për veprime të shëndetshme nga prindërit në rritjen e fëmijëve.

Këto të drejta ndihmojnë fëmijët parashkollorë të ndjehen të vlerësuar, të kuptuar dhe të mbështetur në rritjen dhe zhvillimin e tyre. Këto mesazhe mund të ndihmojnë prindërit të kuptojnë se si fëmijët e moshës parashkollore kanë nevojë për mbështetje, kuptim, siguri fizike dhe emocionale.

Këto janë disa nga të drejtat më thelbësore që fëmijët dëshirojnë të respektohen nga prindërit gjatë këtyre viteve, për t'i ndihmuar ata të ndjehen të mbështetur dhe të sigurt në praninë dhe kujdesin e prindërve, sidomos në momentet më të vështira. Ato janë thelbësore për t'i ndihmuar fëmijët të mësojnë se si të përballen me sfidat, të zgjidhin problemet dhe të ndjehen të mbështetur në rrugën e tyre të zhvillimit. Ato janë thelbësore që t'i ndihmojnë fëmijët ta kuptojnë botën rreth tyre në një mënyrë të përshtatshme për moshën dhe të ndjehen të sigurt që prindërit u përgjigjen pyetjeve dhe nevojave të tyre emocionale.

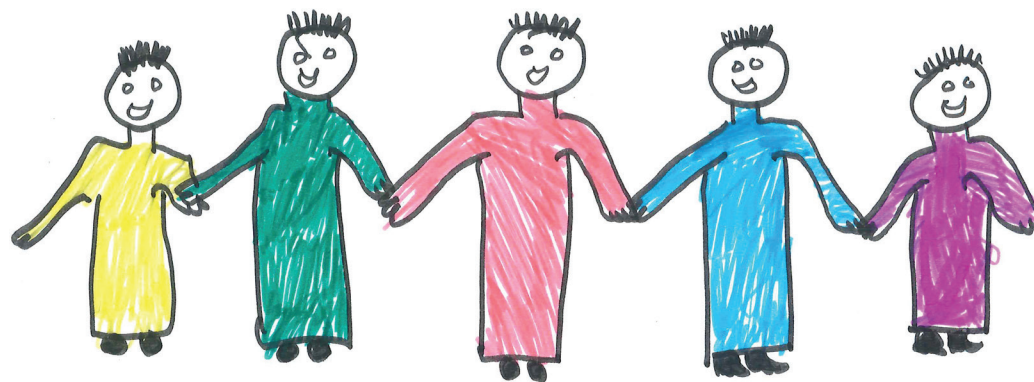
Këto të drejta nënvizojnë rëndësinë e lojës si një mjet i fuqishëm që u vjen në ndihmë fëmijëve të përballojnë e të përpunojnë emocione të ndryshme. Duke u dhënë mundësi për lojë të lirë e të sigurt, u krijohet hapësirë fëmijëve që t'i shërojnë e t'i shndërrojnë emocionet e forta në mënyrë të shëndetshme për zhvillimin e tyre emocional dhe shoqëror.



Fëmijët e larguar nga vendi i tyre përballen me një sërë vështirësish, problemesh dhe situatash jo të zakonshme, sepse largohen nga atdheu i tyre, humbasin shtëpinë dhe familjarët e bashkë me ta edhe mundësinë për ta jetuar jetën ashtu siç janë mësuar. Për fëmijët e moshës parashkollore është me risk jeta në një mjedis të ri me kushte të kufizuara.

Në situata e kushte të tilla emergjente, fëmijët e vegjël, më shumë se të rriturit, kanë nevojë për vëmendje të shtuar dhe për kontroll të shëndetit mendor për të kapërcyer depresionin, frikën, stresin dhe shqetësimet e ndryshme, të cilat dalin në pah në situata të tilla të vështira.

my family Rahimallah





TË DREJTAT (ME GJUHËN DHE ZËRIN E VETË FËMIJËS)

“Mënyra si rritem gjatë viteve të mia të hershme përcakton se kush do të bëhem kur të rritem. Këto vite të hershme janë shumë të rëndësishme për shëndetin tim dhe si do të shkoj në shkollë dhe në marrëdhëniet me miqtë më vonë! Mungesa e kujdesit të mjaftueshëm në këto vite të hershme mund të bëjë gjërat më të vështira për mua dhe shëndetin tim. Gjërat që bëj dhe mësoj tani do të ndihmojnë trurin tim të rritet i shëndetshëm dhe i fortë”

“Unë kam të drejtën të jem i lumtur, pa marrë parasysh se si jam, ku jetoj, apo çfarë gjuhe flas. Unë jam shumë i veçantë dhe duhet të më respektojnë për këndvështrimin tim, pa marrë parasysh nëse jam djalë ose vajzë, ose nëse kam diçka që më bën të ndryshoj nga të tjerët. Asnjë prej ne fëmijëve nuk duhet të ndjehet i keqtrajtuar.” *E drejta për të jetuar pa diskriminim.*

“Unë dua që të rriturit të mendojnë për ne, fëmijët, kur marrin vendime. Të gjithë ata duhet të bëjnë gjithçka që është më e mirë për mua, për të më mbrojtur, për t’u kujdesur për mua, dhe për të më bërë të ndjehem i sigurt.” *E drejta për vendimmarrje në interesin më të lartë të fëmijës.*

“Do të doja të isha i sigurt dhe të rritesha shëndetshëm. Dua që qeveria të sigurojë që të gjithë fëmijët të jetojnë dhe të rriten në mënyrën më të mirë të mundshme.” *E drejta për jetën, mbijetesën dhe zhvillimin.*





E DREJTA PËR LOJË, MËSIM DHE KREATIVITET

"Dua të mësoj gjëra të reja! Më ndihmo të zbuloj botën përmes librave, tregimeve dhe aktiviteteve argëtuese. Mësimi më bën të rritem!" *E drejta për të mësuar dhe zbuluar.*

"Loja më ndihmon të mësoj, imagjinoj dhe kuptoj gjërat më mirë. Kështu rritem dhe argëtohem." *E drejta për të luajtur dhe eksploruar.*

"Mësoj nëpërmjet natyrës! Mundohu të më shoqërosh në udhëtime jashtë dhe të eksplorojmë natyrën së bashku. Kur shoh lule, bimë dhe kafshë në natyrë, po më ndihmon të mësoj mbi botën rreth nesh." *E drejta për natyrën dhe eksplorimin.*

"Faleminderit që merr kohë dhe dëgjon historitë e mia! Bashkohu me mua në botën time të imagjinatës. Kur tregoj përralla ose shpik histori, po ndërtoj dhe po përdor aftësitë e mia të imagjinatës." *E drejta për imagjinatën dhe tregimin e historive.*

"Jepi hapësirë imagjinatës sime! Mundohu të krijosh gjëra të reja dhe të shpreh mendimet e mia. Kur lëviz me bojën në letër ose ndërtoj gjëra të ndryshme, po zhvilloj aftësinë time krijuese dhe shprehëse." *E drejta për krijueshmërinë dhe shprehjen e vetes.*

"Ndonjëherë, edhe unë kam nevojë për një pushim. Më lejoni të pushoj kur jam i lodhur ose i përgjumur. Më ndihmon të rimbushem me energji dhe të jem gati për aventura të reja." *E drejta për të pushuar dhe për t'u çlodhur.*

"Faleminderit që i përgjigjesh pyetjeve të mia! Mundohu të më ndihmosh të zbuloj më shumë për botën. Kur më inkurajon të pyes dhe të di më shumë, po më ndihmon të zhvilloj kuriozitetin dhe dëshirën për të mësuar." *E drejta për të bërë pyetje dhe mësuar.*



"Më ndihmoni të eksploroj dhe të mësoj gjëra të reja. Kur më ndihmoni të zbuloj diçka të re, po më ndihmoni të rrit aftësitë e mia dhe të ndjehem kureshtar për botën rreth meje." *E drejta për eksplorim dhe mësim.*

"Dua të mësoj gjëra të reja! Më ndihmoni të zbuloj botën përmes librave, historive dhe aktiviteteve të këndshme. Mësimi më ndihmon të rritem!" *E drejta për të mësuar dhe zbuluar.*

كاسم



my Body

kasam



my body



E DREJTA PËR SIGURI DHE MBROJTJE

“Trupi im është i imi. Mendimet dhe ndjenjat e mia janë gjithashtu të mijat, në radhë të parë. Pasqyrimi i tyre më jep të drejtën të vendos kush më prek. Mos më prek pa lejen time dhe mos lejo të tjerët ta bëjnë këtë pa miratimin tim.” *E drejta për të mbrojtur veten fizikisht dhe emocionalisht.*

“Unë duhet të ndihem i sigurt dhe i mbrojtur. Sigurohuni që të jem në një mjedis të sigurt ku mund të jem vetvetja pa shqetësime.” *E drejta për t’u ndjerë i sigurt.*

“Është shumë e rëndësishme të flasim dhe të ndërjegjësohemi për çdo lloj abuzimi apo neglizhimi që mund të ndodhë. Sa më shumë flasim për këto gjëra, aq më shumë mund të ndihmojmë për të shmangur rrezikun.” *E drejta për mbrojtje nga abuzimi.*

“Nëse mendoni se unë apo se një fëmijë është në rrezik, është e rëndësishme të raportoni menjëherë. Kjo mund të ndihmojë që kjo gjë të ndalohet.” *E drejta për raportim të dhunës.*





E DREJTA PËR INDIVIDUALITET DHE SHPREHJE TË VETES

“Më lini të jem vetja! Mundohu të pranosh që unë jam unik dhe kam interesa të ndryshme nga të tjerët. Kur më lejon të shpreh veten time në mënyra të ndryshme, po më ndihmon të zhvilloj vetëdijen time.” *E drejta për individualitet dhe shprehje vetjake.*

“Edhe unë kam ndjenja! Ju lutem më lejoni t’i shpreh ato. Është e rëndësishme të flas për atë se si ndihem, nëse jam i lumtur, i trishtuar apo i emocionuar.” *E drejta për të shprehur ndjenjat e mia.*

“Më lejoni të bëj disa zgjedhje. Kjo më ndihmon të ndihem i pavarur. Edhe zgjedhjet e vogla mund të më bëjnë të ndihem i madh.” *E drejta për të zgjedhur (brenda arsyes).*

Më ndihmo të zbuloj! Mundohu t’u japësh përgjigje pyetjeve të mia dhe më ndihmo të gjej përgjigje duke eksperimentuar. Kur eksploroj dhe zbuloj gjëra të reja, po zgjeroj vështrimin tim për botën.” *E drejta për kuriozitetin dhe zbulimin.*

“Po mësoj të njoh veten time! Mundohu të më ndihmosh të eksploroj identitetin tim dhe të zgjedh për veten time. Kur më lejon të eksperimentoj me aktivitete dhe gjëra që më pëlqejnë, po më ndihmon të zhvilloj vetëbesimin tim.” *E drejta për eksplorimin e identitetit.*

“Mësoj të jem i pavarur! Mundohu të më japësh detyra të vogla që unë mund t’i bëj vetë. Kur më lejon të ndihmoj në punët e shtëpisë ose të përgatis ushqim, po më ndihmon të mësoj se si të jem i përgjegjshëm dhe i pavarur.” *E drejta për pavarësi dhe përgjegjësi.*

“Më duhet të flas lirisht. Ju lutem, më inkurajoni të flas hapur për gjërat që ndjej dhe përvojat që kam. Ndonjëherë është e vështirë për mua të shpreh ndjenjat e mia, por ju lutem më ndihmoni të kuptoj veten time.” *E drejta për komunikim të hapur.*

“Më ndihmoni të luaj dhe të shpreh ndjenjat e mia. Kur luaj dhe shpreh ndjenjat e mia nëpërmjet lojës, ndihem më mirë dhe kuptohem më lehtë.” *E drejta për lojë dhe shprehje të vetes.*



“Unë tani mund të ndalem dhe të reflektoj. Mundohu të më ndihmosh të njoh qetësinë dhe të mësoj të shoh më thellë në ndjenjat e mia. Kur gjej qetësi, po më ndihmon të mësoj për veten time.” *E drejta për kohë të qetë dhe reflektim.*

“Faleminderit që më dëgjoni kur flas. Ju lutem, vazhdoni të më dëgjoni kur dua të ndaj ndjenjat e mia ose kur dua t’ju tregoj për aventurat e mia. Është e rëndësishme për mua të di se ju më kuptoni.” *E drejta për shprehje të vetes dhe dëgjim.*

“Faleminderit që më dëgjoni kur unë pyes. Është e rëndësishme për mua të di se mund të flas me ju dhe të më dëgjoni kur kam pyetje. Dua të di se çdo gjë do të jetë mirë.” *E drejta për kuptim dhe siguri.*

“Më ndihmoni të mësoj se si të flas hapur. Kur ju më përgjigjeni me sinqeritet dhe më ndihmoni të kuptoj gjërat me fjali të thjeshta, më ndihmoni të rrit aftësinë time të kuptoj.” *E drejta për komunikim të hapur.*

“Faleminderit që më lejoni të luaj dhe të shpreh ndjenjat e mia. Loja më ndihmon të tregoj histori dhe të ndërtoj aftësi përballuese. Është si një botë ku mund të kontrolloj dhe të zgjidh problemet në mënyra të ndryshme.” *E drejta për shprehje të vetes përmes lojës.*

“Mësoj të jem i pavarur! Mundohu të më japësh detyra të vogla që unë mund t’i bëj vetë. Kur më lejon të ndihmoj në punët e shtëpisë ose të përgatis ushqim, po më ndihmon të mësoj se si të jem i përgjegjshëm dhe i pavarur.” *E drejta për pavarësi dhe përgjegjësi.*

Më lejo të marr disa vendime. Më ndihmon të ndihem i pavarur. Edhe vendimet e vogla mund të më bëjnë të ndihem i rëndësishëm. *E drejta për të zgjedhur (brenda kufijve).*



E DREJTA PËR USHQIM DHE MIRËQENIE

“Kam nevojë për ushqim dhe kujdes të mirë për t’u bërë i fortë dhe i shëndetshëm. Sigurohuni që të kem vakte të shijshme dhe ushqyese!” *E drejta për ushqim të shëndetshëm dhe kujdes.*

“Më ndihmoni të ndjehem mirë fizikisht. Kur kam dhimbje ose nuk ndjehem mirë, doja të dija se mund të më ndihmoni të shërohem dhe të ndjehem më mirë.” *E drejta për shëndetin dhe mirëqenien.*

“Kam nevojë për dashurinë dhe kujdesin tuaj. Kalimi i kohës së bashku na ndihmon të lidhemi dhe të krijojmë kujtime të bukura.” *E drejta për familjen dhe dashurinë.*

Nëse vëreni se kam vështirësi për të folur apo lëvizur, ose nëse dukem shumë i trishtuar apo jo i interesuar të luaj me të tjerët, është e rëndësishme të pyesni dikë që di si mund të ndihmojë fëmijët.



My Friend



STEEA
· 2020



E DREJTA PËR DISIPLINË DHE UDHËZIM TË SJELLJES PA DHUNË

“Është në rregull nëse bëj gabime. Kështu mësoj! Më inkurajoni të provoj përsëri dhe të mësoj nga gabimet e mia.” *E drejta për të bërë gabime.*

Përpiqu të respektosh hapat e mi. Mundohu të më mësosh kufijtë dhe gjërat e lejuara. Kur ju respektoni kufijtë e mi, kjo më mëson se si të respektoj kufijtë e të tjerëve.” *E drejta për kufij dhe miratim.*

“Respektoje nevojën time për privatësi! Mundohu të kuptosh se ka momente kur dua kohë vetëm për të luajtur ose për të menduar. Kur respektohet dëshira ime për të qëndruar i vetëm në momente të caktuara, po më ndihmon të mësoj të respektoj nevojat e të tjerëve.” *E drejta për privatësi dhe kufij.*

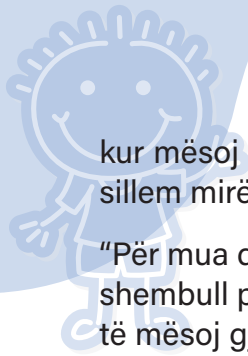
“Po mësoj për gjërat që priten nga unë. Përpiqu të kesh durim me mua kur jam duke mësuar. Kur më jep kohën e nevojshme për të mësuar dhe më ndihmon në momentet e vështira, po më ndihmon të mësoj se si të bëj të njëjtën gjë për të tjerët. *E drejta për durim dhe kuptim.*

“Mësoj të kujdesem për mjedisin! Mundohu të më ndihmosh të mësoj se si të kujdesemi për ambientin tonë. Kur më mëson se si të ruaj natyrën dhe të kujdesem për mjedisin, po më ndihmon të mësoj për përgjegjësinë ndaj botës përreth. Jam i lumtur kur jam në një vend të sigurt. Ju lutem, sigurohuni që ambienti të jetë i sigurt dhe i qëndrueshëm. Është e rëndësishme që të ndjehem i sigurt kudo që shkoj.” *E drejta për një mjedis të sigurt dhe të shëndetshëm.*

“Më ndihmoni të mësoj si të zgjidh problemet. Kur ju tregoni aftësitë tuaja për të gjetur zgjidhje kur diçka nuk shkon mirë, më ndihmoni të mësoj se si të përshtatem dhe të gjej zgjidhje për problemet e mia.” *E drejta për aftësi në zgjidhjen e problemit.*

“Është në rregull nëse bëj gabime. Kështu mësoj! Më inkurajoni të provoj përsëri dhe të mësoj nga gabimet e mia.” *E drejta për të bërë gabime.*

“Është e rëndësishme të më mësoni se si të sillem mirë, jo të më dënoni.” “Kam nevojë për kohë dhe ndihmë



kur mësoj gjëra të reja, jo dënim." "Kur më ndihmoni në momentet e vështira, më ndihmoni të mësoj si të sillem mirë me të tjerët."

"Për mua do të ishte më mirë të më shpjegoni se çfarë duhet të bëj, jo se çfarë nuk duhet." "Të lutem, bëhu shembull pozitiv për mua, më ndihmo të kuptoj se si të sillem më mirë." "Kur më dënoni, nuk më ndihmoni të mësoj gjëra të reja. Do ishte më mirë të kemi një mënyrë tjetër për të më ndihmuar të ndryshoj sjelljen time."

Nëse e sheh të vështirë për të më menaxhuar mua dhe sjelljen time apo mënyrën si i shpreh emocionet e mia, më mirë kërko ndihmë tek profesionistë të tjerë që të kuptoni se çfarë po më ndodh e çfarë ma shkakton këtë gjendje.





E DREJTA PËR MARRËDHËNIE DHE SOCIALIZIM

“Dua të bëhem shok me të tjerët! Më ndihmo të lidhem dhe të luaj me fëmijë të tjerë. Kur lozim dhe bëjmë biseda në lojë me shokët, kjo më ndihmon të mësoj për bashkëpunimin dhe miqësinë.” *E drejta për shoqërim dhe socializim.*

“Po mësoj të kuptoj të tjerët! Mundohu të më ndihmosh të kuptoj se si ndjehen të tjerët. Kur më mëson që të jem i kujdesshëm me emocionet e tyre, po më ndihmon të mësoj për ndjenjat dhe të respektoj të tjerët.” *E drejta për empati dhe kuptim.*

“Po mësoj të pranoj ndryshimet! Mundohu të më njohësh me kulturat dhe traditat e ndryshme. Kur më ndihmon të kuptoj se si të respektoj dhe të vlerësoj ndryshimet mes nesh, po më ndihmon të rrit aftësitë e mia shoqërore.” *E drejta për diversitet dhe përfshirje.*

“Më ndihmoni të mësoj se si të jem miqësor dhe të krijoj lidhje të mira me të tjerët. Është e rëndësishme për mua të di si të krijoj marrëdhënie të mira me miqtë dhe familjen.” *E drejta për marrëdhënie të forta.*

“Ju lutem jini të mirë dhe të respektueshëm ndaj meje dhe të tjerëve. Kështu unë mësoj të trajtoj mirë njerëzit dhe të bëj miq.” *E drejta për mirësi dhe respekt.*

“Kur ju si prindër jeni shembull i mirë, unë mësoj se si të sillen me respekt dhe dashuri. Kjo më ndihmon të marr një model të mirë për sjelljen time.” *E drejta për modele pozitive.*

“Angazhohuni në komunitet për ndërgjegjësuar të gjithë kundër dhunës së fëmijëve, ju lutem bëni një punë të rëndësishme për të gjithë ne.” *E drejta për ndërgjegjësim në komunitet.*

“Faleminderit që mbani premtimet tuaja. Kur më ndihmoni të ndjehem i sigurt dhe i besueshëm për atë që ju thoni, më ndihmoni të ndjehem më i sigurt dhe më i besueshëm për ju.” *E drejta për mbështetje të besueshme.*



I WANT TO LEARN
TO draw





E DREJTA PËR MBROJTJE TË SHËNDETIT MENDOR DHE MBROJTJE NGA TRAUMAT

“Kur ka ndryshime të mëdha në jetën tonë, të lutem, më jep siguri. Në momentet e vështira, më duhet të di që prindërit e mi janë aty për të më mbështetur dhe për të më siguruar se gjithçka do të jetë mirë.” *E drejta për stabilitet dhe siguri.*

“Kur unë ndjem i trishtuar ose i shqetësuar, ju lutem, më dëgjoni. Është e vështirë për mua kur ndodhin gjëra që më bëjnë të ndjem keq. Dua të di që ju jeni këtu për mua dhe që më kuptoni.” *E drejta për mbështetje emocionale dhe kuptim.*

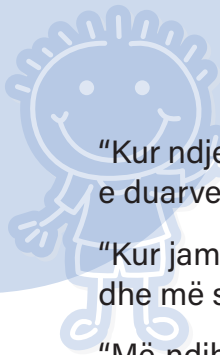
“Kur unë ndjej frikë ose lodhje, ju lutem, më jepni ndihmën tuaj. Është e vështirë për mua kur ndjem i hutuar ose i frikësuar. Doja të dija se mund të vij tek ju dhe të më ndihmoni të ndjem më mirë.” *E drejta për siguri dhe komfort.*

“Kur ka ndryshime të papritura, më jepni kohë për t’i kuptuar. Ndonjëherë ndryshimet më bëjnë të ndjem pak nervoz. Do të doja të kisha kohë për t’i kuptuar ato.” *E drejta për të kuptuar ndryshimet.*

“Unë ndihem mirë kur ka një rutinë dhe strukturë të qëndrueshme në ditët e mia. Ju lutem, më ndihmoni të krijoj një rutinë që më bën të ndjem i sigurt dhe i organizuar. Kam nevojë të di si do të jenë ditët e mia në vazhdim.” *E drejta për rutinë dhe strukturë të qëndrueshme.*

“Ju lutem, më kuptoni kur jam i trishtuar ose i lodhur. Nuk është gjithmonë e lehtë për mua të shpjegoj se si ndjem. Mund të duhet kohë për mua për të mësuar se si të shpreh ndjenjat e mia.” *E drejta për kuptim dhe durim.*

“Kur ka ndryshime të papritura, më jepni kohë për t’i kuptuar. Ndonjëherë ndryshimet më bëjnë të ndjem pak nervoz. Do të doja të kisha kohë për t’i kuptuar ato.” *E drejta për të kuptuar ndryshimet.*



"Kur ndjej frikë ose trishtim, ju lutem, më ndihmoni të ndjehem më mirë. Fjalët tuaja të mira dhe ngrohtësia e duarve tuaja më ndihmojnë të ndjehem më i qetë." *E drejta për siguri emocionale.*

"Kur jam i trishtuar ose i frikësuar, ju lutem, jeni aty për mua. Zemra ime ndihet më mirë kur më jeni pranë dhe më siguroni se gjithçka do të jetë në rregull." *E drejta për komfort dhe siguri.*

"Më ndihmoni të mësoj si të ndjek shembullin tuaj të mirë. Kur ju e tregoni forcën dhe fleksibilitetin tuaj për të përballuar sfidat, më ndihmoni edhe mua të mësoj se si të jem i duruar dhe i fortë kur përballem me vështirësitë." *E drejta për udhëzim dhe mësim.*

"Kur ju jeni të qetë dhe të sigurt në kohë të vështira, më ndihmoni të ndjehem më i sigurt. Është e rëndësishme për mua të di se mund të mbështetem tek ju kur kam nevojë për ngushëllim dhe mbështetje." *E drejta për mbështetje emocionale.*

"Faleminderit që më tregoni se si të kërkoj ndihmë kur është e vështirë. Ju lutem, më ndihmoni të mësoj që është e rëndësishme të flas për problemet dhe të kërkoj ndihmë kur kam nevojë." *E drejta për komunikim të hapur.*

"Më ndihmoni të ndjehem më i sigurt kur kemi një program të rregullt. Kur ju vendosni rutina dhe krijuar një atmosferë të qetë në shtëpi, më ndihmoni të ndjehem dhe më i sigurt në lidhje me atë që ndodh." *E drejta për stabilitet dhe rutinë.*

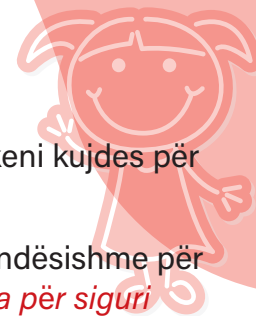
"Kur ju jeni të qëndrueshëm në situata të ndryshme, më ndihmoni të ndjehem më i sigurt. Doja të dija se edhe në momentet e vështira, mund të pres nga ju mbështetje dhe ndihmë." *E drejta për stabilitet dhe qëndrueshmëri.*

"Faleminderit për inkurajimin tuaj! Kur më inkurajoni dhe më mbështetni në aktivitetet dhe aventurat e mia, më ndihmoni të ndjehem më i sigurt dhe më i besueshëm për veten time." *E drejta për inkurajim dhe mbështetje.*

"Më ndihmoni të rritem në një vend të gëzuar dhe të sigurt. Kur ju krijoni një ambient të këndshëm dhe të gëzueshëm në shtëpi, më ndihmoni të ndjehem më i lumtur dhe më i sigurt." *E drejta për mjedis pozitiv.*

"Faleminderit që më jepni siguri. Kur më jepni përgjigje që më bëjnë të ndihem më mirë dhe më i sigurt në lidhje me ato që ndodhin, më ndihmoni të kuptoj dhe të ndjehem më i sigurt." *E drejta për udhëzim emocional.*

"Më ndihmoni të ndjehem mirë kur unë ju shoh të lumtur. Ju lutem, flisni me të tjerët në mënyrë që të mos



shqetësoheni për problemet. Është e rëndësishme për mua të shoh se ju jeni mirë dhe të keni kujdes për veten tuaj." *E drejta për siguri.*

"Kur ju jeni të qetë dhe të kënaqur, më ndihmoni të ndjehem më i sigurt. Është shumë e rëndësishme për mua të di se mund të mbështetem tek ju dhe të ndjehem i sigurt nën kujdesin tuaj." *E drejta për siguri emocionale.*

"Faleminderit që më tregoni si të ndjehem mirë. Më ndihmoni të mësoj se si të përballem me emocionet dhe si të jetoj një jetë të lumtur dhe të kënaqur." *E drejta për modele pozitive.*

"Faleminderit që jeni në krahun tim kur ndjej lodhje. Më ndihmoni të ndjehem më mirë dhe të kuptoj se si të përballem me ndjenjat e mia." *E drejta për siguri emocionale.*

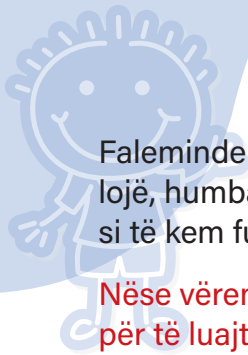
"Më ndihmoni të mësoj se si të kontrolloj emocionet. Kur më mësoni teknika si meditimi, frymëmarrja e thellë, ose më ndihmoni të kuptoj se si të reagoj në mënyrë të qetë në momente të vështira, më ndihmoni të ndryshoj ndjenjat e mia." *E drejta për vetërregullim emocional.*

"Faleminderit që krijoni një mjedis të lumtur në shtëpi. Kur flisni për shpresën, optimizmin dhe bëni që të ndjehemi të lumtur, më ndihmoni të ndjehem më i gëzuar dhe më i qetë në shtëpi." *E drejta për mjedis pozitiv.*

"Më ndihmoni të mësoj nga ju dhe jo nga media. Është e rëndësishme për mua të di se çfarë ndodh nga ju, që e dini më mirë. Faleminderit që jeni një burim i besueshëm për informacionin." *E drejta për informacion të sigurt.*

"Loja është shumë e rëndësishme për mua kur ndjej ankth ose shqetësim. Përvojat e mia të vështira mund të shndërrohen në lojë, duke më ndihmuar të ndjehem më i sigurt dhe të kuptoj më mirë emocionet e mia." *E drejta për lojë dhe shërim.*

"Kur luaj, mund të ndryshoj ngjarjet në lojë. Për shembull, mund të ndërroj fatin e personazheve si një mënyrë për të kontrolluar një histori që nuk ishte e mirë në fillim." "Loja më ndihmon të lehtësoj ndjenjat e mëdha si trishtimi apo frika. Për shkak se mund të luaj pa fund, mund të ndryshoj dhe të ndihmoj veten të ndjehem më mirë. Loja më ndihmon të përballoj ndjenjat dhe të mësoj se si të luaj me situata të vështira. Përmes lojës, mund të gjej mënyra se si t'i përballoj sfidat në një mënyrë më të lehtë. Loja për mua është si një mënyrë për të shëruar. Kur unë loz në mënyrë të lirë dhe pa ndjenja të kufizuara, më ndihmon të ndjehem më mirë. Kur ju prindërit përfshihen në lojë me mua, ndihem shumë i lumtur. Është si një moment që na bën të dy të ndjehemi të veçantë." *E drejta për të shëruar përvojat traumatike.*



Faleminderit që më lejoni të loz në mënyrën time të dëshiruar. Kur nuk ndihem i vlerësuar për atë që bëj në lojë, humbas kënaqësinë. “Kur unë vendos vetë se çfarë do të bëj në lojë, ndihem si një udhëheqës. Është si të kem fuqi për të drejtuar një botë të vogël.” *E drejta për krijimin e një mjedisi të sigurt për lojë.*

Nëse vëreni se kam vështirësi për të folur apo lëvizur ose nëse dukem shumë i trishtuar apo i painteresuar për të luajtur me të tjerët, është e rëndësishme të pyesni dikë që di si mund të ndihmojë fëmijët.

“Kur më vëreni në lojë dhe e përshkruani atë që bëj në mënyrë të ngrohtë, ndihem i rëndësishëm. Është si të kesh një mik që të kupton. Loja për mua është një mënyrë për të shëruar. Kur unë loz i lirë dhe pa ndjenja të kufizuara, më ndihmon të ndjem më mirë.” Kur unë vendos vetë se çfarë do të bëj në lojë, ndihem si udhëheqës. Është si të kem fuqi për të drejtuar një botë të vogël.” *E drejta për vëzhgim me respekt.*



UDHËZIME PËR PRAKTIKAT E PËRSHTATSHME DHE TË PAPËRSHTATSHME PËR PRINDËRIT E FËMIJËVE PARASHKOLLORË (TË MOSHËS 2-6 VJEÇ)

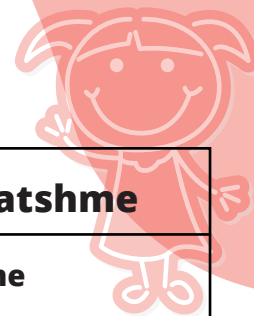
Qëllimi i udhëzimeve të mëposhtme nuk është të trajtojë çështjen bazuar në një formulë normative që duhet të ndiqet ngurtësisht, por të inkurajojë prindërit me fëmijë të moshës parashkollore (grupmosha 2-6 vjeç) për të reflektuar në të gjitha fushat e praktikës së tyre.

Synimi nuk është të kritikohen prindërit që ushtrojnë praktika të papërshtatshme, sepse shumica e tyre përpiqen të bëjnë më të mirën, shpesh në kushte shumë të vështira duke përfshirë trajnimet e pamjaftueshme, burimet e varfra etj. Shpresa jonë është t'i ndihmojmë ata në përpjekjet e tyre duke nxjerrë në pah disa elementë të rëndësishëm për praktikat e duhura.



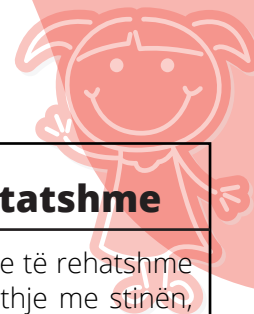
My Friend

SANA
سنا



Aktiviteti	Praktika të përshtatshme	Praktikë e papërshtatshme
Dhënia e kujdesit të përshtatshëm	<p>Plotësimi i nevojave bazë: Prindi i jep ushqim të shëndetshëm në kohën e duhur fëmijës.</p> <p>Dhënia e sigurisë: Prindi përpiqet që mjedisi të jetë i sigurt për fëmijët, largon rreziqet potenciale dhe tregon kujdes e mbikqyr aktivitetet e fëmijëve për të parandaluar në kohë çdo aksident të mundshëm.</p> <p>Dhënia e mbështetjes emocionale: Fëmija bie dhe dëmtohet pak. Prindi ofron ngushëllim, siguri dhe kujdes për nevojat emocionale të fëmijës, duke i dhënë siguri.</p> <p>Ndërtimi i rutinave për kujdesin shëndetësor: Fëmijës i bëhen kontrolle të rregullta shëndetësore, vaksinime dhe vizita dentare sipas rekomandimeve për të mundësuar mirëqenien e plotë të plotë.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon sinjalet e urisë së fëmijës ose i jep në mënyrë të vazhdueshme ushqim të pa shëndetshëm ose të pamjaftueshëm, duke prekur shëndetin dhe mirëqenien e tyre.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon ose lejon fëmijën të prekë apo të luajë me objekte apo në mjedise të rrezikshme pa mbikëqyrje, duke rrezikuar sigurinë e fëmijës.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon dhimbjen ose ankthin e fëmijës, duke çuar në neglizhim ose pasiguri.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon ose shtyn kontrollet e nevojshme shëndetësore dhe vaksinimet, duke kompromentuar shëndetin dhe zhvillimin e fëmijës. Prindi përdor pa kriter dhe pa lejen e mjekut medikamente dhe/ose suplemente të ndryshme për fëmijën.</p>

Aktiviteti	Praktika të përshtatshme	Praktikë e papërshtatshme
	<p>Nxitja e kujdesit për higjienën dhe kujdesin ndaj vetes: Fëmija mëson praktika bazë të higjienës si larja e duarve, përdorimi i furçës së dhëmbëve, dhe përdorimi i tualetit në mënyrë të pavarur, me udhëzim nga prindi.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon mësimin e praktikave të higjienës ose nuk inkurajon rutinat e përshtatshme për kujdesin e vetes sipas moshës, duke prekur shëndetin e fëmijës</p>
<p>Të kultivosh atë që e bën unik</p>	<p>Nxitja e individualitetit: Kur fëmija shpreh interes për një hobi/fushë të veçantë, prindi e inkurajon dhe mbështet përpjekjet e fëmijës për këtë interes, duke nxitur individualitetin e tyre.</p> <p>Mbështetja pozitive: Kur fëmija tregon krijueshmëri në punën e tij artistike, prindi e lavdëron artin dhe përpjekjet e fëmijës, duke nxitur krenari dhe vetëvlerësim.</p> <p>Inkurajimi i shprehjes së vetes: Fëmija vishet në mënyrë unike që reflekton personalitetin e tij. Prindi respekton zgjedhjen e tij dhe inkurajon shprehjen e vetvetes përmes veshjeve.</p> <p>Vlerësimi i ndryshimeve: Fëmija luan me shokë nga backgrounde të ndryshme. Prindi inkurajon respektin për dallimet, nxit përfshirjen dhe empatinë.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon interesat apo talentin unik të fëmijës. Prindi i shtyp interesat e fëmijës që të jenë në përputhje me normat e paracaktuara, gjë që mund të ndikojë në ndalimin e shprehjes së tyre unike.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi kritikon ose tallet me shprehjet apo idetë unike të fëmijës, gjë që mund të dëmtojë vetëvlerësimin dhe vullnetin e fëmijës për të eksploruar kreativitetin e tij.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi e detyron fëmijën të vishet ose për t'u sjellë në mënyra që i përputhen normave shoqërore, duke shtypur individualitetin dhe vetëbesimin e tij.</p>



Aktiviteti	Praktika të përshtatshme	Praktikë e papërshtatshme
	<p>Nxitja e autonomisë: Fëmija shpreh mendime që ndryshojnë nga ato të prindit. Prindi merr pjesë në diskutime me respekt për atë që shpreh fëmija, duke e lejuar fëmijën të shprehë pikëpamjet e tij, duke nxitur mendimin kritik.</p>	<p>Prindi nuk kujdeset për veshje të rehatshme e të përshtatshme në përputhje me stinën, temperaturën dhe klimën.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi nxit përjashtimin apo diskriminimin bazuar në dallime të ndryshme, duke nxitur paragjykime apo përçarje te fëmijët.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon pikëpamjet e fëmijës ose i imponon pikëpamjet e veta, pa marrë parasysh perspektivën e fëmijës, gjë që mund të ndalojë mendimin e pavarur.</p>
Përkujdesja për marrëdhënie të shëndetshme	<p>Nxitja e ndërveprimit shoqëror: Situata: Fëmija është në një takim lojërash me shokë. Prindi lehtëson komunikimin dhe ndërveprimin shoqëror, inkurajon ndarjen e gjërave dhe ndihmon në zgjidhjen e konflikteve në mënyrë të butë, duke nxitur aftësitë pozitive të ndërtimit të marrëdhënieve.</p> <p>Modelimi i marrëdhënieve pozitive: Situata: Prindi demonstroi mirësjellje, empati, dhe respekt në marrëdhëniet me të tjerët, duke shërbyer si model për fëmijën në marrëdhënie.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi përpiqet të mbrojë fëmijën gjatë të gjithë kohës duke e penguar të jetë me shokët, ose nuk adreson dhe zgjidh konfliktet e fëmijës me shokët duke penguar në këtë mënyrë fëmijën të mësojë nga situatat shoqërore.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi modelon sjellje përbuzëse ose agresive në marrëdhënie, që mund të ndikojë negativisht në perceptimin e fëmijës për ndërveprimet shoqërore.</p>



Aktiviteti	Praktika të përshtatshme	Praktikë e papërshtatshme
	<p>Mësimi i empatisë: Situata: Fëmija shikon një shok të trishtuar. Prindi ndihmon fëmijën të kuptojë ndjenjat e shokut, duke nxitur empatinë dhe inkurajuar sjelljen mbështetëse.</p> <p>Ofrimi i mundësive për lojë në grup: Situata: Prindi organizon aktivitete në grup ose vizita ose lojëra, duke i dhënë mundësi fëmijës të angazhohet në lojë bashkëpunuese, ndarje dhe punë në grup me shokët.</p> <p>Ofrimi i udhëzimeve në zgjidhjen e konflikteve: Situata: Fëmija ka një mosmarrëveshje me një shok. Prindi udhëzon fëmijën në zgjidhjen e problemeve, duke inkurajuar komunikimin dhe kompromisin për të zgjidhur konfliktet</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi përpiqet të mbrojë fëmijën gjatë të gjithë kohës duke e penguar të jetë me shokët, ose nuk adreson dhe zgjidh konfliktet e fëmijës me shokët duke penguar në këtë mënyrë fëmijën të mësojë nga situatat shoqërore.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi modelon sjellje përbuzëse ose agresive në marrëdhënie, që mund të ndikojë negativisht në perceptimin e fëmijës për ndërveprimet shoqërore.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon ose injoron ndjenjat ose përvojat e të tjerëve, gjë që mund të çojë në mungesë empatie dhe mirëkuptimi të fëmija.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi e izolon fëmijën nga aktivitetet me fëmijët e tjerë.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon ose lejon përshkallëzimin e konflikteve mes fëmijëve, pa i dhënë udhëzime apo strategji të qarta si të zgjidhin konfliktin, gjë që mund të çojë në çështje të pazgjidhura ose agresion.</p>
<p>Mbështetja për të nxënëit të fëmijët e moshës parashkollore</p>	<p>Inkurajimi i kuriozitetit Situata: Fëmija bën pyetje për një flutur. Prindi merr pjesë në bisedë, inkurajon eksplorimin, dhe ofron informacion të përshtatshëm për moshën, kultivon kuriozitetin e fëmijës.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon pyetjet e fëmijës dhe kuriozitetin e tij, gjë që sjell si pasojë zvogëlimin e eksplorimit dhe dëshirës për mësim nga ana e fëmijës.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi kufizon aksesin në lodra dhe materiale edukative, gjë që pengon aftësinë e fëmijës për t'u angazhuar në lojë konstruktive.</p>



Aktiviteti	Praktika të përshtatshme	Praktikë e papërshtatshme
	<p>Ofrimi i materialeve stimuluese: Situata: Fëmija tregon interes për ndërtimin. Prindi i ofron kuba ose puzzle të përshtatshme për moshën, inkurajon eksplorimin praktik dhe zgjidhjen e problemeve.</p> <p>Leximi bashkë: Situata: Prindi lexon libra me fëmijën, diskuton për historinë, personazhet dhe bën pyetje me përgjigje të hapura për të inkurajuar të kuptuarit dhe mendimin kritik.</p> <p>Nxitja dhe pjeseëmarrja në eksplorim: Situata: Fëmija tregon interes për natyrën. Prindi e merr fëmijën për ecje në natyrë, diskuton për vëzhgimet dhe inkurajon eksplorimin, kultivon dashurinë e fëmijës për të mësuar.</p> <p>Mbështetja pozitive: Situata: Fëmija përpiqet të zgjidhë një puzzle. Prindi lavdëron përpjekjen, vazhdimësinë dhe aftësitë për zgjidhjen e problemeve, përforcon qëndrim pozitiv ndaj mësimit.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi shmang ose lexon me shpejtësi pa e angazhuar fëmijën në diskutime ose ndërveprime, gjë që kufizon mundësitë për mësime.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi fokusohet vetëm në përgjigjet e sakta ose te kritika të gabimeve, gjë që mund të ulë vullnetin e fëmijës për të provuar dhe mësuar.</p>



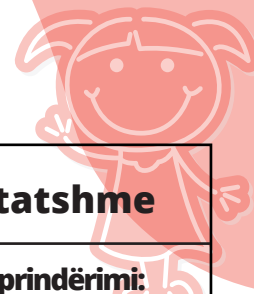
Aktiviteti	Praktika të përshtatshme	Praktikë e papërshtatshme
<p>Dhënia e besimit dhe sigurisë</p>	<p>Ndërtimi i besimit nëpërmjet qëndrueshmërisë: Situata: Rutina e fjetjes për një fëmijë në moshën parashkollore. Prindërit vendosin një rutinë të rregullt për fjetjen me aktivitete qetësuese si leximi i një historie, sigurimi i qetësisë dhe vendosja e fëmijës në shtrat në të njëjtën kohë çdo natë.</p> <p>Prindërimi përgjegjës dhe i përmbajtur: Situata: Fëmija bie dhe dëmtohet pak. Prindi reagon me empati, ofron ngushëllim dhe adreson tronditjen e fëmijës. Ai i siguron fëmijës kujdesin e nevojshëm dhe mbështetjen emocionale.</p> <p>Inkurajimi i komunikimit të hapur: Situata: Fëmija shpreh frikë për fillimin/vazhdimin e kopshtit. Prindi e dëgjon me kujdes fëmijën, i pranon dhe kupton ndjenjat dhe përjetimet e tij, dhe përpiqet të ndihmojë duke e informuar se çfarë do të ndodhë në kopsht duke i dhënë siguri dhe mbështetje.</p> <p>Respektimi i kufijve dhe autonomisë: Situata: Fëmija shpreh dëshirën për hapësirë personale gjatë kohës së lojës. Prindi respekton këtë kërkesë, duke e lejuar fëmijën të ketë hapësirën e tij dhe zgjedhje në aktivitete.</p> <p>Disponueshmëria emocionale e qëndrueshme: Situata: Fëmija kërkon ngushëllim pas një marrëveshjeje me një shok. Prindi është emocionalisht i disponueshëm, ofron mbështetje, udhëzime dhe ndihmon fëmijën të menaxhojë ndjenjat e tij.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindërit ndërtojnë rutina të papërshtatshme të gjumit, me orare të ndryshme ose neglizhojnë në përmbushjen e premtimeve të bëra fëmijës, duke shkaktuar konfuzion dhe pasiguri.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon tronditjen e fëmijës ose reagon me shumë emocione, duke shkaktuar nënvlerësim ose bllokim të fëmija I tyre.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon shqetësimet e fëmijës I përgjigjet në mënyrë të pakujdesshme fëmijës, pa e dëgjuar, gjë që e bën fëmijën të bëhet ankthioz.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon nevojën e fëmijës për hapësirë personale ose ndërhyr vazhdimisht në aktivitetet e tij, e kjo mund të çojë që fëmija të ndihet I mbytur nga mungesa e hapësirës apo mungesa e autonomisë.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi është emocionalisht larg fëmijës ose nuk është në dispozicion të fëmijës kur fëmija kërkon ngushëllim ose udhëzime, duke çuar në ndjenja të izolimit ose të pasigurisë.</p>



Aktiviteti	Praktika të përshtatshme	Praktikë e papërshtatshme
Inkurajimi i parashkollorëve	<p>Inkurajimi i eksplorimit: Situata: Fëmija tregon interes për natyrën. Prindi e merr atë për ecje në natyrë, diskuton çfarë vërejnë, dhe inkurajon pyetje, duke nxitur kuriozitetin.</p> <p>Mbështetja e vendimmarrjes: Fëmija dëshiron të zgjidhë veshjen për ditën. Prindi ofron zgjedhje brenda kufijve të përshtatshëm, duke e lejuar fëmijën të marrë vendime, duke nxitur pavarësinë.</p> <p>Ofrimi i mundësive për zgjidhje të problemeve: Situata: Fëmija has vështirësi në një puzzle. Prindi ofron udhëzime pa e zgjidhur, duke inkurajuar fëmijën të mendojë dhe të përdorë strategji të ndryshme.</p> <p>Inkurajimi i komunikimit dhe shprehjes: Situata: Fëmija përpiqet të shprehë ndjenja përmes vizatimit. Prindi merr pjesë në bisedë, duke bërë pyetje të hapura lidhur me vizatimin, duke inkurajuar shprehjen.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi pengon eksplorimin ose neglizhon interesat e fëmijës, gjë që mund të pengojë kuriozitetin dhe mësimin.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi lavdëron perfektën ose është shumë kritik gjë që sjell frikë nga dështimi ose mungesë dëshire për të provuar gjëra të reja te fëmija.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi i dikton fëmijës çdo vendim pa i lejuar fëmijës asnjë autonomi, që mund të pengojë aftësinë e tyre për të zgjedhur, si dhe zhvillimin e pavarësisë të ta.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi e zgjidh vetë puzzle për fëmijën ose merr kontrollin pa i dhënë atyre mundësi për të provuar, duke penguar aftësitë për zgjidhje të problemeve dhe vetëbesimin.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon ose injoron përpjekjet e fëmijës për të komunikuar ose shprehur veten, duke zbehur përpjekjet e tij të ardhshme për shprehje të vetes.</p>



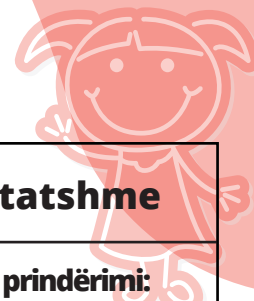
Aktiviteti	Praktika të përshtatshme	Praktikë e papërshtatshme
Mbështetja e interesave të fëmijët e vegjël	<p>Inkurajimi i interesave të ndryshme: Situata: Fëmija tregon interes për dinozaurët. Prindi ofron libra, lodra, ose vizita për të eksploruar më tej këtë interes, duke inkurajuar mësimin dhe kuriozitetin.</p> <p>Pjesëmarrje aktive dhe angazhim: Situata: Fëmija dëshiron të luajë me blloqe ndërtimi. Prindi merr pjesë në lojë, tregon entuziazëm dhe forcon lidhjen me fëmijën.</p> <p>Ofrimi i burimeve dhe mundësive: Situata: Fëmija shpreh interes për pikturën. Prindi ndërton një kënd arti me mjete të përshtatshme, duke ofruar mundësi për shprehje artistike të fëmijës.</p> <p>Vlerësimi dhe njohja e përpjekjeve: Situata: Fëmija përpiqet të shkruajë emrin e vet. Prindi lavdëron përpjekjen dhe përparimin, duke treguar vlerësim për përpjekjen e tij, pavarësisht perfeksionit.</p> <p>Lejimi i lirisë për të eksploruar: Situata: Fëmija tregon interes për kopshtarinë. Prindi rregullon një parcelë të vogël kopshti për fëmijën për të eksploruar mbjelljen dhe kujdesin ndaj bimëve</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon interesin e fëmijës dhe i de-tyrojnë në interesa të tjerë, gjë që mund të pengojë kuriozitetin dhe autonominë.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi vëzhgon në mënyrë pasive lojën e fëmijës ose e injoron lojën e fëmijës, gjë që mund ta bëjë fëmijën të ndjehet pa mbështetje ose i pakuptuar.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi e pengon fëmijën të ketë materiale të përshtatshme për lojë dhe mësim, duke kufizuar eksplorimin dhe kreativitetin e fëmijës.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi kritikon ose zvogëlon përpjekjet e fëmijës, që mund të çojë në zbehje ose frikë për të provuar gjëra të reja.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi kufizon mundësinë për mjete ose hapësira të nevojshme për interesin, duke kufizuar eksplorimin dhe mësimin e fëmijës.</p>



Aktiviteti	Praktika të përshtatshme	Praktikë e papërshtatshme
<p>Mbështetja e fëmijëve të vegjël që kanë frikëra ose përvoja traumatike</p>	<p>Siguria dhe kënaqësia: Situata: Fëmija ka frikë kur dëgjon fishekzjarre apo zhurma të forta. Prindi e ngushëllon fëmijën, shpjegon çfarë po ndodh në një mënyrë të përshtatshme për moshën dhe e siguron fëmijën.</p> <p>Dëgjimi aktiv dhe vërtetimi: Situata: Fëmija shpreh frikë për një situatë të caktuar. Prindi dëgjon aktivisht, pranon frikën dhe diskuton në mënyrë të qetë, duke ndihmuar fëmijën të ndjehet i kuptuar dhe i mbështetur.</p> <p>Krijimi i një ambienti të sigurt: Situata: Fëmija ka përjetuar një ngjarje traumatizuese. Prindi krijon një ambient të sigurt dhe të parashikueshëm, vendos rutina dhe ofron stabilitet për të ndihmuar fëmijën të ndihet i sigurt.</p> <p>Kërkesa për ndihmë profesionale nëse është e nevojshme: Situata: Fëmija tregon shenja të vazhdueshme ankthi ose stresi. Prindi kërkon udhëzime nga një profesionist i shëndetit mendor ose këshillues për të ofruar mbështetje të specializuar.</p> <p>Inkurajimi i strategjive për të përballuar ndryshimet: Situata: Fëmija ka ankth për ndarjen. Prindi i mëson strategji të reja për të përballuar si frymëmarrje të thellë ose përdorimin e një objekti tranzicional për të lehtësuar ankthin për ndarjen.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon frikën e fëmijës ose tallet me fëmijën që ka frikë, gjë që mund të përkeqësojë ankthin dhe stresin.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon ose injoron frikën e fëmijës pa e adresuar atë, që mund të shkaktojë ndjenjën se fëmija se është i pavlerë dhe i harruar.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon nevojën e fëmijës për stabilitet ose e ekspozon fëmijën në situata të paparashikueshme, duke rrezikuar të rëndojë sërish traumën ose të shtojë stresin.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon ose zvogëlon shenja të vazhdueshme të stresit pa kërkuar ndihmë profesionale, që mund të përkeqësojë vështirësitë emocionale të fëmijës.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon ankthin e fëmijës ose e detyron të ndahet pa i ofruar mekanizma si ta përballojë këtë ndarje, gjë që mund të rrisë më tej stresin dhe ankthin te fëmija.</p>



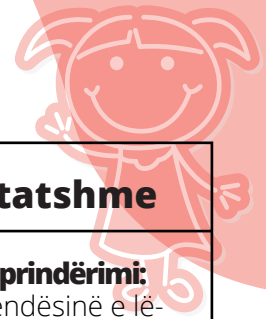
Aktiviteti	Praktika të përshtatshme	Praktikë e papërshtatshme
Qetësimi i fëmijëve në moshën parashkollore	<p>Inkurajimi i teknikave të frymëmarrjes: Situata: Fëmija është i pikëlluar. Prindi udhëzon fëmijën të marrë frymë ngadalë, duke treguar teknikat e frymëmarrjes së thellë për të ndihmuar në rregullimin e emocioneve.</p> <p>Ofrimi i hapësirës së sigurt: Situata: Fëmija është i trembur. Prindi krijon një zonë të qetë dhe të sigurt me sende qetësuese si batanije ose lodra pellushi, duke e ndihmuar fëmijën të vetë-qetësohet.</p> <p>Përdorimi i validimit verbale: Situata: Fëmija është i frustruar. Prindi i pranon ndjenjat e fëmijës, duke përdorur fraza si “kuptoj që je i mërzitur/trishtuar” për të vërtetuar emocionet dhe për të promovuar ndërgjegjësim emocional.</p> <p>Angazhimi me aktivitete qetësuese: Situata: Fëmija është i trazuar. Prindi sugjeron aktivitete qetësuese si vizatim, dëgjim muzike qetësuese, ose shëtitje për të ridrejtuar fokusin e tij.</p> <p>Ofrimi i kënaqësisë dhe mbështetjes: Situata: Fëmija është i pikëlluar pas një mosmarrëveshjeje. Prindi i jep një përqafim ose i thotë një fjalë mbështetëse, duke treguar empati dhe mirëkuptim.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon emocionet e fëmijës ose i thotë fëmijës “të ndaloj të qash” duke injoruar nevojën e tyre për mbështetje emocionale.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi e detyron të izohet fëmijën ose injoron vështirësitë dhe vuajtjen e tyre duke e bërë të vuajë edhe më tej nga ankthi dhe dëshpërimi.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon ose poshtëron emocionet e fëmijës, gjë që çon në ndjenja të mosdëgjimit dhe nënvlerësimit.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi nuk lejon pjesëmarrje në aktivitete qetësuese dhe relaksuese të fëmijës duke zgatur me tej periudhën e vuajtjes së fëmijës.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi injoron vuajtjen dhe përjetimet e fëmijës ose i përgjigjet me zemërim apo frustrim duke përshkallëzuar më tej emocionet negative të fëmijës.</p>



Aktiviteti	Praktika të përshtatshme	Praktikë e papërshtatshme
Krijimi i një ambjenti të ngrohtë familjar	<p>Kohë e caktuar familjare: Situata: Familja angazhohet së bashku në aktivitete të rregullta, si: leximi, lojërat, gatimi duke nxitur lidhjen dhe ndjenjën e bashkëpunimit mes njëri-tjetrit.</p> <p>Komunikimi i hapur: Situata: Familja inkurajon bisedat e hapura për ndjenjat, përvojat, dhe ngjarjet e përditshme, duke krijuar një hapësirë të sigurt për shprehje dhe lidhje.</p> <p>Shprehja e dëshirave: Situata: Anëtarët e familjes shprehin rregullisht dashurinë dhe dëshirën përmes përçafimeve, pëlqimeve apo afirmimeve verbale, duke nxitur një ndjenjë sigurie dhe mirëqenie emocionale.</p> <p>Vendosja e ritualeve familjare: Situata: Rituale të rregullta familjare si daljet në fundjavë, netët e filmave, ose diskutimet gjatë kohës së vaktit ofrojnë parashikueshmëri dhe krijojnë kujtime të çmuara familjare.</p> <p>Krijimi i një Atmosfere mbështetëse: Situata: Anëtarët e familjes mbështesin njëri-tjetrin gjatë momenteve sfiduese, duke ofruar empati, inkurajim, dhe strategji për zgjidhjen e problemeve.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi ndërvepron pak me fëmijën sepse është gjithmonë i zënë në aktivitete të tjera familjare.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi shmang diskutimet ose neglizhon ndjenjat apo përvojat e fëmijës, gjë që çon në mungesën e besimit apo pengesa në komunikim.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Mungesa e dashurisë fizike ose verbale brenda familjes, mund të rezultojë në ndjenja largimi emocional ose pasiguri.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Familja ka rituale të paqëndrueshme ose i mungojnë plotësisht ritualet familjare, gjë që von në mungesë rutine dhe humbje të mundësive për të krijuar lidhje të shëndetshme.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindërit neglizhojnë ose zvogëlojnë problemet ose emocionet e anëtarëve të familjes, duke çuar në mungesë mbështetje dhe kuptimi.</p>



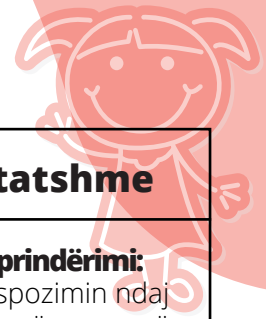
Aktiviteti	Praktika të përshtatshme	Praktikë e papërshtatshme
<p>Vendosja e rutinave</p>	<p>Konsistencë në rutinat ditore: Situata: Fëmija ka një grafik ditor të qëndrueshëm për vaktet, lojën, dhe fjetjen. Prindi kujdeset për zbatimin e rutinave, duke ofruar parashikueshmëri dhe stabilitet për fëmijën.</p> <p>Ofrimi i strukturës me fleksibilitet: Situata: Prindi mban një rutinë të strukturuar duke lejuar fleksibilitet për ndryshime ose përshtatje sipas rastit të paparashikuara, dhe l ofron një balancë mes parashikueshmërisë dhe prirjes për të përshtatur.</p> <p>Prioritizimi i rutinës së gjumit: Situata: Fëmija ka një rutinë parafjetjeje që përfshin aktivitete qetësuese si leximi apo muzika e qetë. Prindi siguron që rutina të ndiqet në mënyrë të qëndrueshme, duke nxitur gjumin cilësor.</p> <p>Vendosja e rutinave të tranzicionit: Situata: Prindi implementon rutina tranzicioni (p.sh. gati për kopshtin) me hapa dhe pritshmëri të qarta, duke e lehtësuar fëmijën në aktivitete të reja ose ndryshimet e mundshme.</p> <p>Inkurajimi i pavarësisë brenda rutinës: Situata: Fëmija merr pjesë në aktivitete rutinë si veshja ose pastrimi me pavarësi të përshtatshme për moshën. Prindi inkurajon dhe mbështet përpjekjet e fëmijës, duke kultivuar vetëbesimin.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi ndërton grafikë dhe orare ditore të paqëndrueshëm, me rutina shpesh të ndryshueshme për vaktet, lojën ose fjetjen, duke shkaktuar konfuzion dhe shqetësim për fëmijën.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi vendos orare dhe rutina të detajuara pa asnjë fleksibilitet, duke shkaktuar stres ose ankth kur ndryshimet janë të pashmangshme.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon ose ndjek pa kujdes rutinat para gjumit, gjë që çon në vështirësi në të fjetur ose shqetësime në modele të thyera gjumi.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi bën tranzicione dhe kalime të papritura dhe pa përgatitje apo shpjegim, duke i dhënë stres dhe rezistencë fëmijës.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi bën gjithçka për fëmijën pa lejuar aspak pavarësi ose përfshirje në detyra rutinore, duke penguar zhvillimin e aftësive vetë-ndihmëse</p>



Aktiviteti	Praktika të përshtatshme	Praktikë e papërshtatshme
Dhënia e ndihmës së parë fëmijëve parashkollorë	<p>Trajtimi i lëndimeve të vogla: Situata: Fëmija ka një skuqje apo dëmtim të vogël. Prindërit pastrojnë plagën butësisht me sapun dhe ujë, vendosin një fashë nëse është e nevojshme dhe ofrojnë siguri dhe qetësi.</p> <p>Menaxhimi i djegieve: Situata: Fëmija pëson një djegie të vogël. Prindërit hedhin ujë të ftohtë mbi djegien për disa minuta dhe aplikojnë një leckë të pastër dhe të thatë, pastaj kërkojnë këshilla mjekësore nëse është e nevojshme.</p> <p>Menaxhimi i pickimeve nga insektet: Situata: Fëmija është pickuar nga një insekt. Prindërit heqin copat apo rrobat që mund të pengojnë, pastrojnë zonën me sapun dhe ujë, aplikojnë një kompresë të ftohtë dhe vëzhgojnë për reaksione alergjike.</p> <p>Menaxhimi i qarkullimit të gjakut nga hunda: Situata: Fëmija ka gjakrrjedhje nga hunda. Prindërit ndihmojnë fëmijën të ulët drejt, duke kthyer lehtë kokën përpara, mbajnë butësisht pjesën e butë të hundës dhe aplikojnë një kompresë të ftohtë derisa gjaku të ndalet.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi injoron ose zvogëlon rëndësinë e lëndimeve të vogla, duke mos i dhënë ndihmë ose nuk kujdeset si duhet për plagën duke rrezikuar infeksion apo pasoja të tjera të panevojshme.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi vendos akull drejtpërdrejt në djegie, përdor gjalpë ose vaj, ose nuk ndërmerr masat e duhura për kujdesin e djegieve, duke çuar në përkeqësimin e lëndimit.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi nuk shqetësohet ndaj pickimeve nga insektet, neglizhon pastrimin e nuk vëzhgon për reaksione alergjike.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi ja kthen kokën pas fëmijës gjatë rrjedhjes së gjakut nga hunda, i vendos me forcë të madhe dorën në hundë, ka panik, gjë që mund të përkeqësojë rrjedhjen e gjakut.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi e zë paniku dhe provon manovra të gabuara në dhënien e ndihmës së parë duke l shkakuar edhe më shumë dëme e nuk kërkon ndihmë të menjëhershme mjekësore.</p>



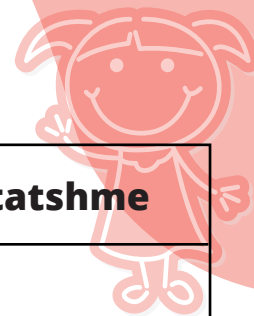
Aktiviteti	Praktika të përshtatshme	Praktikë e papërshtatshme
	<p>Reagimi ndaj bllokimit të frymëmarrjes: Situata: Fëmija ka ngecur diçka në grykë dhe nuk merr dot frymë. Prindërit zbatojnë teknikat e ndihmës së parë të përshtatshme për moshën si vlerësojnë nëse fëmija ka vërtet mbytje, e nxisin të kollitet, goditje në mes të shpatullave në kurriz, e kapin në bel duke i dhënë shtytje nga poshtë lart (5 shtytje) deri sa fëmija të nxjerrë atë që i ka ngecur në grykë dhe kërkojnë ndihmë mjekësore të menjëhershme dhe mbajnë qetësi për të ndihmuar fëmijën në mënyrë efektive.</p>	
<p>Mbështetja e zhvillimit të identitetit të fëmija para-shkollor</p>	<p>Vlerësimi i shprehjes së vetes: Situata: Fëmija shpreh interes për veprimtari të ndryshme. Prindi inkurajon eksplorimin dhe ofron mundësi për t'u angazhuar në veprimtari të ndryshme, duke i lejuar fëmijës të zbulojë interesat e veta.</p> <p>Vlerësimi i ndjenjave dhe emocioneve: Situata: Fëmija shpreh emocione. Prindi njeh dhe vlerëson ndjenjat e fëmijës, duke krijuar një hapësirë të sigurt për shprehjen emocionale dhe për të kuptuar më mirë.</p> <p>Respektimi i lindividualitetit: Situata: Fëmija shfaq tipare ose preferenca unike. Prindi respekton dhe feston këto dallime, duke inkurajuar fëmijën të pranojë individualitetin e tyre pa gjykim.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon interesin e fëmijës ose e detyron në veprimtari që nuk përputhen me preferencat e tij, gjë që pengon zbulimin dhe shprehjen e vetvetes.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon ose poshtëron emocionet e fëmijës, duke çuar në ndjenja mos vlerësimit dhe konfuzion në lidhje me ndjenjat e veta.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi kritikon ose i thotë të të vijë turp fëmijës, për tiparet ose preferencat e tij unike, duke shkaktuar ndjenja të pakënaqësisë apo turpit.</p>



Aktiviteti	Praktika të përshtatshme	Praktikë e papërshtatshme
	<p>Pranimi i diversitetit kulturor: Situata: Prindi e ekspozon fëmijën në kultura të ndryshme, tradita, dhe gjuhë, duke promovuar përfshirjen dhe vlerësimin për diversitetin.</p> <p>Ofrimi i një mjedisi që mundëson identitet gjinor: Situata: Prindi inkurajon lojën dhe veprimtaritë pa stereotipe gjinore, duke e lejuar fëmijën të eksplorojë pa kufizime bazuar në normat gjinore.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi shmang bisdat ose ekspozimin ndaj kulturave të ndryshme, që çon në mungesë të kuptimit ose vlerësimit për diversitetin.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi zbaton praktika që nxisin role të rrepta gjinore ose kufizon veprimtaritë e bazuara në gjini, duke kufizuar eksplorimin dhe shprehjen e vetes.</p>
<p>Nxitja dhe inkurajimi i lojës dhe eksplorimit të fëmijët në moshë parashkollore</p>	<p>Ofrimi i mundësive të ndryshme të lojërave: Situata: Fëmija tregon interes në ndërtim. Prindi ofron materiale të ndryshme për ndërtim si blloqe, plastelinë ose baltë, ose materiale të riciklueshme, duke inkurajuar eksplorimin krijues.</p> <p>Lejimi i kohës për lojëra të pastrukturuara: Situata: Fëmija ka kohë loje të lirë ku ata të mund të zgjedhin aktivitetet. Prindi lejon lojë të pastrukturuar, duke nxitur pavarësinë dhe marrjen e vendimeve</p> <p>Eksplorimi në natyrë: Situata: Fëmija dëshiron të eksplorojë natyrën. Prindi e merr atë për ecje në natyrë, duke lejuar eksplorimin, vëzhgimin dhe zbulimin.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi kufizon materialet për lojë ose aksesin e fëmijës në disa aktivitete që pengojnë krijimtarinë dhe eksplorimin.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi menaxhon në detaje kohën e lojës dhe strukturon me detaje çdo aktivitet të fëmijës, duke kufizuar autonominë dhe krijimtarinë e fëmijës.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon ose nuk angazhohet në lojën e imagjinatës, duke e kufizuar krijimtarinë dhe aftësitë shoqërore të fëmijës.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi kufizon eksplorimin në natyrë ose nuk jep mundësi fëmijës për t'u lidhur me natyrën, gjë që e kufizon përvojën e fëmijës.</p>



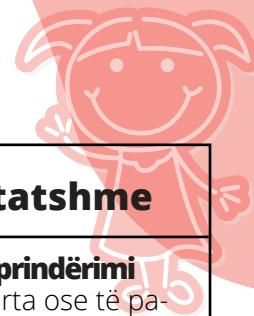
Aktiviteti	Praktika të përshtatshme	Praktikë e papërshtatshme
	<p>Inkurajimi i ndërmarrjes së rreziqeve në ambiente të Sigurta: Situata: Fëmija dëshiron të ngjitet në një nga lodrat në këndin e lojërave. Prindi supervizon duke lejuar fëmijën të marrë rreziqe të menaxhueshme, duke ndërtuar vetëbesimin dhe aftësitë fizike.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi kufizon në mënyrë ekstreme aktivitetet fizike ose e përjashton fëmijën nga çdo mundësi për të ndërmarrë rreziqe në lojë duke penguar në këtë mënyrë zhvillimin e aftësive fizike dhe vetëbesimin.</p>
<p>Nxitja e dashurisë për librat</p>	<p>Leximi së bashku rregullisht: Situata: Prindi i lexon fëmijës çdo ditë, zgjedh libra të përshtatshëm për moshën, merr pjesë në sesione leximi ku fëmija dhe prindi ndërveprojnë shumë me njëri tjetrin gjatë leximit, dhe diskuton për historitë, duke nxitur një lidhje pozitive me librat.</p> <p>Krijimi i një ambienti miqësor për leximin: Situata: Shtëpia ka një zonë të caktuar për lexim me një varietet librash të arritshëm për fëmijën, duke nxitur eksplorim dhe zbulim të pavarur të librave.</p> <p>Bërja e zgjedhjeve të librave interaktive: Situata: Prindi përfshin fëmijën në zgjedhjen e librave bazuar në interesat dhe preferencat e tyre, duke i lejuar ata të zgjedhin libra nga biblioteka ose libraritë.</p> <p>Inkurajimi i tregimit të historive dhe imagjinatës: Situata: Prindi inkurajon fëmijën të rikthejë histori, të bëjë pyetje, ose të krijojë tregime imagjinare të tyre të frymëzuar nga librat e lexuar, duke stimuluar kreativitetin dhe aftësitë e kuptimit.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi lexon rrallë ose jo rregullisht libra për fëmijën, duke neglizhuar mundësitë për zhvillimin e gjuhës dhe lidhjen përmes librave.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi i mban larg fëmijës librat ose kufizon mundësinë që fëmija të ketë libra për të lexuar, gjë që e pengon rritjen dhe nxitjen e interesit të fëmijës për librat.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi imponon fëmijën të zgjedhë libra pa marrë parasysh preferencat ose interesat e fëmijës, gjë që çon në mosangazhim ose mungesë interesimi për leximin.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi vendos gjithçka vetë, lexon vetëm ai e nuk e përfshin fëmijën në krijimin dhe imagjinatën e tij, duke e mbajtur fëmijën vetëm te teksti i librit pa e lejuar të eksplorojë interpretime të tregimeve.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi nuk angazhohet vetë në lexime ose shprehet negativisht për leximin e librave, duke transmetuar te fëmija mungesën e interesit ose rëndësisë së leximit.</p>



Aktiviteti	Praktika të përshtatshme	Praktikë e papërshtatshme
	<p>Modelimi i Zakoneve të Leximit: Situata: Prindi lexon rregullisht për kënaqësi dhe ndan kënaqësinë e tij nga librat, duke vendosur një shembull pozitiv dhe duke demonstruar vlerën e leximit.</p>	
<p>Menaxhimi i konfliktit të parashkollorët</p>	<p>Mësimi i Aftësive për zgjidhjen e problemeve: Situata: Dy fëmijë grinden për një lodër. Prindi i ndihmon ata të komunikojnë, inkurajon ndërrimin e radhës ose gjetjen e një kompromisi, që nxit aftësitë për zgjidhjen e problemeve.</p> <p>Inkurajimi i dëgjimit empatik: Situata: Fëmija është i mërzhitur me një shok. Prindi i mëson dëgjimin aktiv, e ndihmon fëmijën të kuptojë pikëpamjen e shokut të tij dhe të shprehë ndjenjat e tij në mënyrë konstruktive.</p> <p>Modelimi i zgjidhjes së konflikteve me qetësi: Situata: Prindërit tregojnë qetësi dhe komunikim me respekt gjatë mosmarrëveshjeve të tyre, duke modeluar strategjitë e shëndetshmen për zgjidhjen e konflikteve për fëmijën</p> <p>Përmirësimi i komunikimit pozitiv: Situata: Fëmija përdor fjali apo shprehje që fillojnë me “Unë” për të shprehur ndjenjat gjatë një konflikti. Prindi lavdëron fëmijën për përdorimin e komunikimit konstruktiv, dhe përforcon teknikat pozitive për zgjidhjen e konflikteve.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi injoron konfliktet mes fëmijëve ose i zgjidh ai problemet mes tyre për ta, pa përfshirjen e tyre në procesin e zgjidhjes, gjë që kufizon aftësinë e tyre për të zgjidhur çështjet në mënyrë të pavarur.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi shpërfill ose nuk i jep rëndësi ndjenjave të fëmijës. Për më tepër, prindi nuk inkurajon fëmijën të ndërgjegjësohet për të tjerët, gjë që e kufizon fëmijën të kuptojë emocionet e të tjerëve.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi grindet ose përdor gjuhë agresive para fëmijës, gjë që normalizon metoda të papërshtatshme për zgjidhjen e konflikteve.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon ose kritikon përpjekjet e fëmijës për të shprehur ndjenjat ose nevojat e tij gjatë konflikteve, gjë që shkakton komunikim të pasjellshëm.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi shpërfill vështirësitë e fëmijës ose nuk i jep udhëzime në zgjidhjen e konflikteve, gjë që e lë fëmijën të paaftë për të menaxhuar konfliktet në mënyrë efektive.</p>



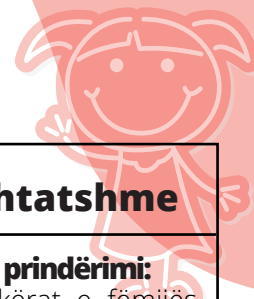
Aktiviteti	Praktika të përshtatshme	Praktikë e papërshtatshme
	<p>Sigurimi i udhëzimeve dhe mbështetjes: Situata: Fëmija has vështirësi me zgjidhjen e konflikteve. Prindi ofron udhëzime, duke ofruar zgjidhje alternative ose duke luajtur role për të ndihmuar fëmijën të mësojë strategji efektive.</p>	
<p>Menaxhimi i xhelozisë të fëmijët parashkollorë</p>	<p>Njohja e ndjenjave: Situata: Fëmija bëhet xheloz kur një vëlla ose motër merr vëmendje. Prindi pranon ndjenjat e fëmijës, dhe i vlerëson emocionet e tij pa gjykim.</p> <p>Inkurajimi i shprehjes së emocioneve: Situata: Fëmija shpreh xhelozinë. Prindi inkurajon fëmijën të shprehë ndjenjat e tyre verbalisht ose nëpërmjet vizatimeve, duke i ndihmuar ata të përpunojnë emocionet në një mënyrë të shëndetshme.</p> <p>Mësimi i marrjes së perspektivës: Situata: Prindi ndihmon fëmijën të kuptojë situatën nga pikëpamje të ndryshme, duke nxitur empatinë dhe duke ndihmuar fëmijën të shohë gjërat nga perspektivat e të tjerëve.</p> <p>Nxitja dhe mësimi i drejtësisë dhe barazisë: Situata: Prindi siguron drejtësi dhe barazi në vëmendje, kohë dhe burime midis vëllezërve ose shoqëruesve, duke minimizuar shkaktarët e xhelozisë.</p> <p>Inkurajimi i përvojave bashkëpunuese: Situata: Prindi krijon mundësi për aktivitete apo projekte të përbashkëta midis vëllezërve dhe motrave, duke nxitur bashkëpunimin dhe ulur xhelozinë.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi Prindi neglizhon ose ul rëndësinë e shprehjes së xhelozisë së fëmijës, duke i thënë atyre që të mos ndiejnë në atë mënyrë, gjë që mund të thellojë emocionet negative.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi dekurajon fëmijën të shprehë xhelozinë ose e dënon fëmijën për tregimin e ndjenjave të xhelozisë, duke penguar shprehjen emocionale.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi nxit konkurrencën ose nxit mllef ndaj personit për të cilin fëmija është xheloz, duke ndikuar në forcimin e emocioneve negative.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi favorizon ose trajton në mënyrë të padrejtë fëmijët, duke intensifikuar xhelozinë dhe rivalitetin.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi dekurajon përvojat e përbashkëta ose nxit një ndjenje konkurrence midis fëmijëve, duke intensifikuar xhelozinë mes tyre.</p>



Aktiviteti	Praktika të përshtatshme	Praktikë e papërshtatshme
<p>Disiplina te fëmijët parashkollorë</p>	<p>Rregulla dhe pritshmëri të qarta: Situata: Prindi vendos rregulla të qarta dhe të përshtatshme për sjelljen, duke i përforcuar ato në mënyrë të konsistent me shpjegime.</p> <p>Përforcimi i sjelljes pozitive: Situata: Fëmija ndan lodra me një shok. Prindi lavdëron dhe pranon sjelljen, duke përforcuar veprimet pozitive dhe inkurajon përsëritjen e veprimit.</p> <p>Zhvendosja e sjelljes: Situata: Fëmija keqpërdor një lodër. Prindi zhvendos qetësisht vëmendjen e fëmijës në një aktivitet të përshtatshëm, duke e udhëzuar larg sjelljes negative.</p> <p>Kohë për qetësim: Situata: Fëmija është i shqetësuar ose po silllet keq. Prindi i jep pak kohë, duke u ulur me fëmijën për t'a ndihmuar të qetësohet dhe diskutuar qetësisht për ndjenjat ose pasojat.</p> <p>Mësimi i zgjidhjes së problemeve: Situata: Fëmija godet një shok. Prindi i shpjegon pse goditja është e gabuar, i tregon sjellje të përshtatshme dhe ndihmon fëmijën të kuptojë alternative të tilla si përdorimi i fjalëve për të shprehur ndjenjat.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi vendos rregulla të paqarta ose të pambushshme pa shpjegime, duke çuar në konfuzion dhe mungesë konsistence.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon sjelljet pozitive ose fokusohet vetëm në veprimet negative, gjë që mund të çojë fëmijën në sjellje më negative.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi reagon me zemërim ose dënon ashpër ndaj fëmijës për sjelljen e gabuar, duke shkaktuar frikë ose urrejtje.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi e dënon fëmijën duke e larguar nga dhoma si masë disiplinore pa i adresuar ndërkohë as emocionet e fshehura.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi reagon me dhunë ndaj të qarave të fëmijës, gjë që mund të forcojë më tej sjelljen agresive të fëmija.</p>
<p>Ndërtimi i vetë-vlerësimit të shëndetshëm</p>	<p>Inkurajimi i përpjekjeve dhe progresit: Situata: Fëmija përfundon një shirit. Prindi lavdëron përpjekjen dhe këmbënguljen e fëmijës, duke u fokusuar te procesi më shumë se te rezultati.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi lavdëron vetëm arritjet e fëmijës pa njohur përpjekjet, duke çuar në një fokusim në rezultate më shumë se në procesin e mësimi.</p>



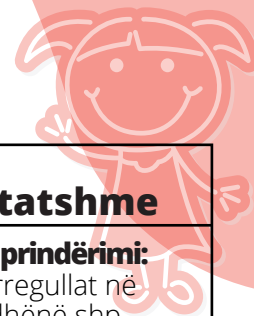
Aktiviteti	Praktika të përshtatshme	Praktikë e papërshtatshme
	<p>Dhënia e kurajës dhe mbështetjes: Situata: Fëmija përballet me një sfidë. Prindi i jep kurajë, qetësi dhe mbështetje, duke e ndihmuar fëmijën të përballë vështirësitë me besim.</p> <p>Lejimi i pavarësisë dhe vendimmarrjes: Situata: Fëmija bën zgjedhje brenda kufijve të vendosur nga prindi, duke kultivuar një ndjenjë autonomie dhe përgjegjësie.</p> <p>Dhënia e këshillave konstruktive: Situata: Fëmija vizaton një imazh. Prindi ofron vlerësime specifike dhe konstruktive, duke u fokusuar në aspekte në të cilat fëmija ka vepruar mirë dhe zonat për përmirësim.</p> <p>Theksimi i veçantisë dhe individualitetit: Situata: Prindi çmon veçoritë unike të fëmijës, interesat dhe aftësitë, duke kultivuar një ndjenjë vetëvlerësimi dhe pranimi.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi nuk arrin të kuptojë sfidat e fëmijës dhe përçmon përpjekjet e tij, gjë që ul vetëbesimin dhe ndalon vullnetin për t'u përballur.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi ushtron kontroll të tepruar ose merr të gjitha vendimet në vend të fëmijës, gjë që pengon pavarësinë dhe besimin e tij në vendimmarrje.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi kritikon ose vë në lojë përpjekjet e fëmijës, gjë që sjell ndjenja pafuqie dhe pamjaftueshmërie ose ngurrim për të provuar gjëra të reja.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi e krahason fëmijën me të tjerët vë në dukje dobësitë e fëmijës, duke ulur vlerësimin e tij për veten.</p>
Inkurajimi i pavarësisë në rutinat ditore	<p>Inkurajimi i aftësive të vetë-ndihmës: Situata: (Gjumi): Fëmija ka një rutinë para gjumit që përfshin larjen e dhëmbëve dhe zgjedhjen e pizhameve. Prindi i inkurajon këto detyra vetë-kujdesi, duke e lejuar fëmijën të përgatitet për gjumë në mënyrë të pavarur. Situata (Ushqimi): Fëmija tenton të hajë vetë. Prindi e lejon dhe e mbështet fëmijën në ushqyerjen e vetes, edhe nëse bëhet pak i rrëmujshëm, duke promovuar aftësitë e vetë ushqyerjes. Situata (Pastrimi): Fëmija përfundon lojën. Prindi përfshin fëmijën në pastrimin e lodrave, duke e ndihmuar në përgjegjshmëri dhe aftësitë e rregullimit.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi (Gjumi): Prindi bën gjithçka për fëmijën pa lejuar pavarësi në rutinat para gjumit, gjë që kufizon zhvillimin e aftësive të vetë-ndihmës. (Ushqimi): prindi insiston që ta ushqejë vetëm ai fëmijën, duke mos e lejuar të provojë të ushqehet vetë, gjë që kufizon zhvillimin e tyre. (Pastrimi): Prindi pastron çdo gjë vetë pa përfshirjen e fëmijës, gjë që kufizon ndjenjën e përgjegjësisë te fëmija.</p>



Aktiviteti	Praktika të përshtatshme	Praktikë e papërshtatshme
	<p>Siguria dhe mbështetja: Situata (Gjumi): Fëmija ka frikë nga errësira. Prindi i jep siguri, siguron dritaret dhe fuqizon fëmijën për të menaxhuar frikën e tij në mënyrë të pavarur. Situata (Ushqimi): Fëmija ka vështirësi në përdorimin e mjeteve për t'u ushqyer. Prindi demonstroi dhe ndihmon fëmijën në përdorimin e mjeteve, inkurajon gradualisht aftësitë e ushqyerjes vetë. Situata (Pastrimi): Fëmija ka nevojë për ndihmë në organizimin e lodrave. Prindi udhëzon fëmijën në kategorizimin dhe rregullimin e lodrave, duke i mësuar aftësitë e organizimit.</p> <p>Lejimi i drejtimit të vetes në moshë të përshtatshme: Situata (Gjumi): Fëmija shpreh një preferencë për një rutinë të caktuar para gjumit. Prindi pranon kërkesat e arsyeshme brenda strukturës së kohës së gjumit, duke respektuar autonominë e fëmijës. Situata (Ushqimi): Fëmija shpreh interes për të provuar ushqime të reja. Prindi ofron zgjedhje të ndryshme dhe të përshtatshme për moshën, duke e lejuar fëmijën të eksplorojë shije dhe preferenca. Situata (Pastrimi): Fëmija dëshiron të organizojë lodrat ndryshe. Prindi respekton mënyrën e fëmijës për të organizuar lodrat, duke nxitur aftësitë e vendimmarrjes.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: (Gjumi): prindi neglizhon frikërat e fëmijës. (Ushqimi): prindi insiston që fëmija të përdorë mjetet ushqimore pa udhëzim ose ndihmë, duke shkaktuar frustrim dhe zhgënjim. (Pastrimi): prindi bën të gjithë rregullimet dhe organizimin pa përfshirjen e fëmijës, duke humbur një mundësi për zhvillimin e aftësive dhe përgjegjësisë.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: (Gjumi): Imponimi i një rutine të palexueshme para gjumit pa konsideruar preferencat e fëmijës, që e kufizon autonominë. (Ushqimi): Imponimi i ushqimeve specifike për fëmijën pa konsideruar preferencat e tyre, që mund të çojë në konflikte gjatë kohës së ushqimit ose aversione. (Pastrimi): Imponimi i një mënyre të caktuar organizimi të lodrave pa i lejuar kontributin e fëmijës, që kufizon aftësitë e vendimmarrjes.</p>



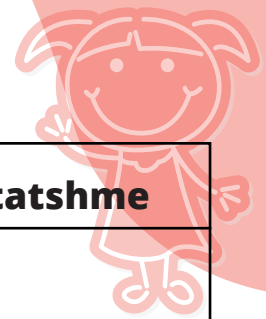
Aktiviteti	Praktika të përshtatshme	Praktikë e papërshtatshme
Mbështetja e vetërregullimit të parashkollorët	<p>Mësimi i njohjes emocionale: Situata: Fëmija është i pikëlluar. Prindi pranon ndjenjat e fëmijës, ndihmon në etiketimin e emocioneve dhe sugjeron strategji përballimi si frymëmarrja e thellë ose numërimi për t'u qetësuar.</p> <p>Modelimi i qetësisë dhe kontrollit: Situata: Prindi modelon duke menaxhuar emocionet e veta me qetësi gjatë situatave stresuese, dhe i tregon fëmijës mekanizmat e shëndetshëm të përballjes.</p> <p>Dhënia e një mjedisi të sigurt dhe të parashikueshëm: Situata: Fëmija zhvillohet në rutinë. Prindi mban një orar dhe rutina të qëndrueshme, duke ofruar parashikueshmëri dhe stabilitet që ndihmojnë në vetë-kontroll.</p> <p>Inkurajimi i vëmendjes të vetja dhe relaksimi: Situata: Fëmija është hiperaktiv. Prindi e drejton fëmijën nëpërmjet ushtrimeve të thjeshta të vëmendjes ose teknikave të relaksimit, duke promovuar strategjitë vetë-qetësuese.</p> <p>Lejimi i zgjedhjeve brenda kufijve: Situata: Fëmija dëshiron të zgjedhë një aktivitet. Prindi ofron opsione brenda kufijve të pranueshëm, duke lejuar fëmijën të bëjë zgjedhje dhe të praktikojë vendimmarrjen.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi injoron emocionet e fëmijës ose i thotë të mos ndjejnë pa i ofruar mjetet për të menaxhuar emocionet.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi reagon në mënyrë impulsive ose humb kontrollin para fëmijës, duke vendosur shembull negativ në menaxhimin e emocioneve.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi i ndryshon oraret dhe rregullat në mënyrë të vazhdueshme pa dhënë shpjegim, duke i dhënë stres dhe konfuzion fëmijës.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon nevojën e fëmijës për pushim dhe qetësim, duke pritur aktivitet të vazhdueshëm nga fëmija pa marrë në konsideratë nevojën e tij për vetë-kontroll.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi i imponon kontroll të fortë fëmijës pa e lejuar të marrë vendime për veten, duke penguar zhvillimin e vetë-kontrollit dhe autonomisë.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi injoron emocionet e fëmijës ose i thotë të mos ndjejnë pa i ofruar mjetet për të menaxhuar emocionet.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi reagon në mënyrë impulsive ose humb kontrollin para fëmijës, duke vendosur shembull negativ në menaxhimin e emocioneve.</p>



Aktiviteti	Praktika të përshtatshme	Praktikë e papërshtatshme
		<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi i ndryshon oraret dhe rregullat në mënyrë të vazhdueshme pa dhënë shpjegim, duke i dhënë stres dhe konfuzion fëmijës.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon nevojën e fëmijës për pushim dhe qetësim, duke pritur aktivitet të vazhdueshëm nga fëmija pa marrë në konsideratë nevojën e tij për vetë-kontroll.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi i imponon kontroll të fortë fëmijës pa e lejuar të marrë vendime për veten, duke penguar zhvillimin e vetë-kontrollit dhe autonomisë.</p>
Përbushja e nevojave në kohë	<p>Përgjigje e menjëhershme dhe me vëmendje: Situata: Fëmija dëmtohet. Prindi menjëherë i jep kujdes fëmijës, e ngushëllon dhe i trajton plagën në kohë.</p> <p>Parashikimi i nevojave bazë: Situata: Fëmija është i uritur. Prindi siguron vaktet e rregullta, parashikon dhe plotëson nevojat bazë të fëmijës pa vonesa. Situata: Fëmija ka nevojë për ndihmë për t'u veshur. Prindi ndihmon menjëherë, duke kuptuar vështirësitë e fëmijës në këtë moshë.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon lëndimin e fëmijës dhe nevojën e fëmijës për vëmendje, duke i dhënë stres fëmijës.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi vonon vaktet e ngrënies, duke shkaktuar uri, ose vonon ndihmën për të veshur fëmijën, duke shkaktuar frustrim dhe neglizhim.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon ankesat e fëmijës dhe nuk i thotë fëmijës “Më vjen keq” duke e lënë fëmijën të flejë lirishtuar e në ankth.</p>



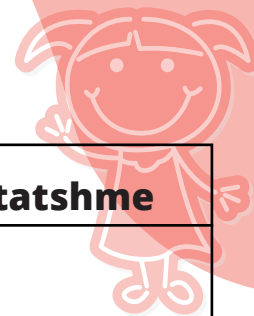
Aktiviteti	Praktika të përshtatshme	Praktikë e papërshtatshme
	<p>Dhënia e mbështetjes emocionale: Situata: Fëmija është i trishtuar pas një grindjeje. Prindi dëgjon me vëmendje dhe ofron mbështetje, duke trajtuar emocionet e fëmijës në kohë për të parandaluar përshkallëzimin. Situata: Fëmija kërkon siguri para fjetjes. Prindi i kushton kohë duke e ngushëlluar dhe duke adresuar shqetësimet. Qëndrueshmëria dhe parashikueshmëria Situata: Fëmija ndjek një rutinë për fjetje. Prindi mbajt parashikueshmërinë dhe kohën në rutinën e fjetjes, siguroar që fëmija ndjehet i sigurt dhe i gatshëm për gjumë. Situata: Fëmija duhet të marrë nga kujdestaria. Prindi arrij në kohë, duke respektuar zotime dhe duke siguroar besueshmëri.</p> <p>Njohja dhe pranimi i nevojave emocionale dhe fizike: Situata: Fëmija shprehet se ndihet i sëmurë. Prindi reagon menjëherë, duke e ngushëlluar dhe duke kërkuar ndihmë mjekësore të përshtatshme nëse është e nevojshme. Situata: Fëmija kërkon vëmendje për të treguar për një arritje. Prindi vlerëson dhe feston arritjen e fëmijës, duke vlerësuar emocionet dhe përpjekjen e tij.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi ndërton rutina të paqëndrueshme apo të paparashikueshme duke i dhënë konfuzion apo ankth fëmijës.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon ankesat e fëmijës kur është i sëmurë.</p>



Aktiviteti	Praktika të përshtatshme	Praktikë e papërshtatshme
	<p>Përgjigje e menjëhershme dhe me vëmendje: Parashikimi i nevojave themelore: Situata: Fëmija është i uritur. Prindi siguron vaktet e rregullta, parashikon dhe plotëson nevojat bazë të fëmijës pa vonesa. Situata: Fëmija ka nevojë për ndihmë për t'u veshur. Prindi ndihmon menjëherë, duke kuptuar vështirësitë e fëmijës në këtë moshë.</p> <p>Dhënia e mbështetjes emocionale: Situata: Fëmija është i trishtuar pas një grindjeje.</p>	
<p>Menaxhimi i kundërshtimit nga ana e fëmijës duke respektuar autonominë dhe vendosur kufijtë</p>	<p>Respektimi i kufijve: Situata: Fëmija refuzon të ndajë një lodër. Prindi pranon vendimin e fëmijës, por thekson rëndësinë e ndarjes së gjërave dhe eksploron zgjidhje alternative.</p> <p>Shpjegimi i arsyes: Situata: Fëmija refuzon të hajë perime. Prindi shpjegon rëndësinë e një diete të balancuar duke përdorur gjuhë të thjeshtë dhe ofron zgjedhje në opsionet e ushqimit.</p> <p>Ofrimi i zgjedhjeve të kufizuara: Situata: Fëmija refuzon të vishet. Prindi ofron zgjedhje të kufizuara si të zgjedhë mes dy rrobat, duke ofruar një ndjenjë kontrolli brenda kufijve.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi injoron refuzimin e fëmijës ose e detyron të ndajë menjëherë, duke injoruar autonominë dhe ndjenjat e tij.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi insiston që fëmija të hajë perime pa shpjeguar arsyet, duke çuar në rezistencë ose frustrim.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi lejon fëmijën të bëjë zgjedhje pa kriter ose injoron nevojën e fëmijës për kufij, duke çuar në konfuzion ose luftë për pushtet.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi e detyron fëmijën të flejë me zor pa lejuar fleksibilitet ose injoron preferencat e tij, duke shkaktuar rezistencë ose kundërshtim.</p>



Aktiviteti	Praktika të përshtatshme	Praktikë e papërshtatshme
	<p>Ofrimi i zgjedhjeve alternative: Situata: Fëmija refuzon të shkojë në shtrat. Prindi ofron zgjedhje si leximi i një libri ose këndimi i një kënge para fjetjes, duke ofruar alternativa brenda rutinës.</p> <p>Pranimi dhe njohja e ndjenjave: Situata: Fëmija refuzon të pastrojë lodrat. Prindi njeh ndjenjat e fëmijës por delikatë insiston në pastrimin bashkë, duke vënë theksin në rëndësinë e përgjegjësisë.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi injoron ndjenjat e fëmijës ose bëhet shumë i butë duke lejuar fëmijën të shmangë përgjegjësitë.</p>
Respektimi i trupit	<p>Respektimi i hapësirës personale: Situata: Fëmija tregon shenja të pa rehatisë ose dhimbjes ndaj prekjes fizike. Prindi respekton kufijtë e tij dhe kufizohet nga kontakti fizik derisa fëmija të ndihet rehat.</p> <p>Mësimi i autonomisë së trupit: Situata: Fëmija refuzon të përqafojë ose një puthje. Prindi pranon vendimin e tij dhe ofron alternativa si një “qepalla” ose dërgimi i një puthjeje me duar, duke respektuar autonome e trupit të fëmijës.</p> <p>Vendosja e miratimit: Situata: Prindi kërkon leje para se të ndihmojë me detyra si veshja apo larja, duke mësuar fëmijën për miratimin dhe respektimin e kufijve të trupit të tij.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon pakënaqësitë e fëmijës dhe e prek vazhdimisht fëmijën duke injoruar nevojën e fëmijës për hapësirë personale.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi i kërkon fëmijës ta puthë apo përqafojë si shprehje e dashurisë duke injoruar autonominë dhe të drejtën e fëmijës mbi trupin e vet.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon pakënaqësitë ose kundërshtimet e fëmijës gjatë rutinave të kujdesit personal.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi neglizhon shqetësimet e fëmijës në lidhje me përvojat e tij që lidhen me trupin.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi përfshihet në bisedime negative për trupin ose injoron kufijtë fizikë të të tjerëve, duke vendosur një shembull negativ për fëmijën.</p>



Aktiviteti	Praktika të përshtatshme	Praktikë e papërshtatshme
	<p>Fuqizimi i komunikimit: Situata: Fëmija shpreh pakënaqësi për një vizitë te mjeku ose për disa veshje. Prindi dëgjon shqetësimet e tij dhe diskuton opsione për t'i adresuar pakënaqësitë, duke fuqizuar fëmijën për të komunikuar ndjenjat e tij për trupin e vet.</p> <p>Modelimi i respektit: Situata: Prindi modelon respektin për trupin dhe kufijtë e shëndetshëm, duke vendosur një shembull për fëmijën.</p>	
<p>Respektimi i nevojës për hapësirë personale dhe kufij</p>	<p>Respektimi i hapësirës personale: Situata: Fëmija shpreh dëshirën për privatësi gjatë ndërrimit të rrobave ose përdorimit të banjës. Prindi e pranon këtë dhe lejon fëmijën të ketë privatësi, duke respektuar nevojën e tij për hapësirë personale.</p> <p>Respektimi i kufijve: Situata: Fëmija refuzon dashurinë fizike ose përqafimet nga disa individë. Prindi respekton zgjedhjen e fëmijës dhe nuk e detyron kontaktin fizik, kupton dhe nderon kufijtë e tij.</p> <p>Favorizimi i miratimit: Situata: Prindi kërkon leje para se të angazhohet në kontakt fizik ose lojëra, siguron që fëmija të ndjehet i rehatshëm dhe i fuqizuar për të dhënë ose mohuar miratimin.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi injoron kërkesën e fëmijës për privatësi ose është intruziv, pa kujdes, e mos respektues në hapësirën e tij personale duke injoruar nevojën e tij për kufij.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi insiston që fëmija të tregojë dashuri fizike ose injoron e zhvlerëson nevojën e fëmijës për kufij personalë.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi angazhohet në kontakt fizik pa kërkuar miratimin e fëmijës ose e injoron duke neglizhuar rëndësinë e kufijve personalë.</p> <p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi zhvlerëson bisedat në lidhje me kufijtë personalë ose dështon në mësimin e fëmijës për respektimin e hapësirës personale të tjerëve, duke çuar në keqkuptime ose papërshtatshmëri.</p>



Aktiviteti	Praktika të përshtatshme	Praktikë e papërshtatshme
	<p>Mësimi në lidhje me kufijtë: Situata: Prindi diskuton konceptin e hapësirës personale dhe kufijve me fëmijën, duke theksuar rëndësinë e respektimit të kufijve të tjerëve si dhe atyre vetjake.</p> <p>Modelimi i sjelljes respektuese: Situata: Prindi modelon sjelljen respektuese duke nderuar kufijtë e fëmijës dhe të tjerëve, duke treguar respekt reciprok në ndërveprimet e tyre.</p>	<p>Praktikë e papërshtatshme prindërimi: Prindi zhvlerëson kufijtë e fëmijës ose imponon kontaktin fizik me të tjerët pa konsideruar miratimin e fëmijës, duke dhënë një shembull të keq të respektimit të hapësirës personale.</p>